

Važnost umjetnosti u razvoju djece predškolske dobi

Bašić, Matea

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:975831>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-14**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Matea Bašić

VAŽNOST UMJETNOSTI U RAZVOJU DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Diplomski rad

Zagreb, rujan, 2023. g.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Matea Bašić

VAŽNOST UMJETNOSTI U RAZVOJU DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Diplomski rad

Mentor rada: prof. dr. art. Antonija Balić

Zagreb, rujan, 2023. g.

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis)

Sažetak

Cilj ovog rada je istražiti kako umjetnost doprinosi razvoju djece predškolske dobi. Uvodni dio rada pruža općeniti pregled teme i uvodi čitatelja u svijet umjetnosti. Detaljno se opisuju različite vrste umjetnosti, poput arhitekture, skulpture, slikarstva, glazbe, poezije, izvedbenih umjetnosti i kinematografije. Nadalje, raspravlja se o počecima umjetnosti te o tome kako umjetnost igra važnu ulogu u društvu i može imati terapijski učinak, posebno u kontekstu izražavanja kod djece predškolske dobi.

Središnji dio rada fokusira se na razvojne faze djeteta predškolske dobi, koje su podijeljene na faze novorođenčeta, dojenčadi, malog djeteta i predškolskog djeteta. Nakon toga, istražuje se uloga umjetnosti u svakoj od tih faza, naglašavajući njezin utjecaj na motoričke, kognitivne i emocionalne vještine djeteta.

Drugi dio rada analizira ulogu umjetnosti u razvoju kreativnosti, imaginacije i samopouzdanja kod djece predškolske dobi. Naglasak je stavljen na razvoj tih vještina i kako umjetnost može potaknuti njihov napredak.

Na kraju, istražuje se primjena umjetničkih aktivnosti u predškolskom obrazovanju. Posebno se ističe utjecaj likovnih aktivnosti poput crtanja, slikanja, modeliranja i kolaža na razvoj likovnog izražaja. Također se istražuje utjecaj glazbenih aktivnosti kao što su slušanje glazbe, sviranje na instrumentima, pjevanje, ritmičke igre te plesne i dramske aktivnosti.

Ovaj rad pruža cjelovit pregled uloge umjetnosti u razvoju djece predškolske dobi te ističe važnost umjetničkih aktivnosti u predškolskom obrazovanju.

Summary

The aim of this paper is to investigate how art contributes to the development of preschool children. The introductory part of the paper provides a general overview of the topic and the reader's introduction to the world of art. Different types of art are described in detail, such as architecture, sculpture, painting, music, poetry, performing arts and cinematography. Furthermore, the beginnings of art are discussed and how art plays an important role in society and can have a therapeutic effect, especially in the context of expression in preschool children.

The central part of the work is focused on the developmental stages of the preschool child, which are divided into the stages of new-borns, infants, toddlers and pre-schoolers. After that, the role of art in each of these stages is explored, emphasizing its influence on the child's motor, cognitive and emotional skills.

The second part of the paper analyses the role of art in the development of creativity, imagination and self-confidence in preschool children. Emphasis is placed on the development of these skills and how art can encourage their development.

Finally, the application of artistic activities in preschool education is investigated. The influence of artistic activities such as drawing, painting, modelling and collage on the development of artistic expression is particularly emphasized. The impact of musical activities such as listening to music, playing instruments, singing, rhythmic games, and dance and drama activities are also explored.

This paper provides a complete overview of the role of art in the development of preschool children and highlights the importance of artistic activities in preschool education.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Umjetnost.....	2
2.1. Vrste umjetnosti	3
2.1.1. Arhitektura.....	3
2.1.2. Skulptura.....	4
2.1.3. Slikarstvo.....	4
2.1.4. Glazba.....	5
2.1.5. Poezija.....	6
2.1.6. Izvedbene umjetnosti.....	6
2.1.7. Kinematografija.....	7
2.3. Počeci umjetnosti.....	7
2.3.1. Umjetnost kao temelj svakog društva.....	8
2.3.2. Umjetnost kao terapija.....	8
2.3.3. Izražavanje kroz umjetnost – spoj vizualnog i verbalnog.....	9
2.3.4. Umjetničko izražavanje kod djece predškolske dobi.....	10
3. Razvojne faze djeteta predškolske dobi.....	11
3.1. Faza novorođenčeta.....	12
3.2. Faza dojenčadi.....	12
3.3. Faza malog djeteta.....	13
3.4. Faza predškolskog djeteta.....	13
4. Uloga umjetnosti u razvoju djeteta predškolske dobi.....	14
4.1.1. Uloga umjetnosti u fazi novorođenčeta.....	14
4.1.2. Uloga umjetnosti u fazi dojenčadi.....	15
4.1.3. Uloga umjetnosti u fazi malog djeteta.....	15
4.1.4. Uloga umjetnosti u fazi predškolskog djeteta.....	16
4.2. Uloga umjetnosti na razvoj motoričkih, kognitivnih i emocionalnih vještina kod djece predškolske dobi.....	16
4.2.1. Motoričke vještine.....	17
4.2.2. Kognitivne vještine.....	18
4.2.3. Emocionalne vještine.....	19
4.3. Uloga umjetnosti na razvoj kreativnosti, imaginacije i samopouzdanja kod djece predškolske dob.....	20

4.3.1. Razvoj kreativnosti.....	20
4.3.2. Razvoj imaginacije.....	21
4.3.3. Razvoj samopouzdanja.....	22
5. Umjetničke aktivnosti u predškolskom obrazovanju.....	23
5.1. Aktivnosti i metode za poticanje umjetničkih sposobnosti u predškolskom odgoju.....	24
5.1.1. Utjecaj likovnih aktivnosti na razvoj likovnog izričaja.....	25
5.1.2. Crtanje.....	26
5.1.3. Slikanje.....	27
5.1.4. Modeliranje.....	27
5.1.5. Kolaž.....	28
5.2. Utjecaj glazbenih aktivnosti na razvoj glazbenog izričaja.....	30
5.2.1. Slušanje glazbe.....	32
5.2.2. Sviranje na instrumentima.....	32
5.2.3. Pjevanje.....	33
5.2.4. Ritmičke igre.....	34
5.3. Plesne aktivnosti: plesanje uz glazbu, plesne igre, izražajni ples.....	35
5.4. Dramske aktivnosti: simbolička igra i igranje uloga.....	36
6. Zaključak.....	37

1. Uvod

Umjetnost je važan dio društva, to potvrđuju pronalasci umjetnosti koji datiraju još iz prapovijesnih vremena, poput špiljskih crteža. Sama umjetnost nije jednostavna u svojoj definiciji, mogli bismo reći da je subjektivna, odnosno intuitivna. U osnovi, umjetnost se može definirati kao kreativni proces u kojem umjetnik koristi različite tehnike i materijale kako bi stvorio nešto originalno i izražajno.

Stvaranje umjetnosti je u čovjekovoj prirodi stoga ne iznenađuje spoznaja da umjetnost može imati terapijski učinak, poznata kao art terapija. U art terapiji je proces stvaranja umjetnosti važniji od konačnog proizvoda, jer omogućuje pojedincima da se osnaže, osjećaju cijenjenima i razviju sposobnost suočavanja s izazovima. Kada se primijeni na djecu u predškolskoj dobi, art terapija može imati iznimno pozitivan učinak na njihov razvoj. Djeca u tom razdoblju prolaze kroz ključne faze razvoja, a umjetnost može biti snažan alat koji potiče njihovu kreativnost, imaginaciju i samopouzdanje. Kroz umjetničke aktivnosti, djeca se mogu izražavati na nekonvencionalne načine, istraživati svoju okolinu i razvijati svoje vještine.

Ovaj rad temelji se na istraživanju uloge umjetnosti u razvoju djeteta predškolske dobi. S obzirom na to da umjetnost obuhvaća širok spektar područja kao što su arhitektura, skulptura, slikarstvo, glazba, poezija, izvedbene umjetnosti i kinematografija, analizirat ćemo različite vrste umjetnosti i istražiti kako svaka od njih može doprinijeti djetetovom razvoju.

Uloga umjetnosti u razvoju djece predškolske dobi je neizmjenjivo važna. Djeca već od najranije dobi prirodno ispunjavaju svoju potrebu za stvaralaštvom. Umjetnost može igrati ključnu ulogu u razvoju motoričkih, emocionalnih i kognitivnih vještina, kao i u razvoju kreativnosti, imaginacije i samopouzdanja.

Tema pisanja diplomskog rada je važnost umjetnosti u razvoju djece predškolske dobi, a ciljevi rada su prikazati ulogu i važnost umjetničkih aktivnosti u razvoju djece predškolske dobi.

Rad čini šest dijelova. Prvi dio rada je *Uvod* u kojem se iznosi predmet i ciljevi rada, te struktura i korištene metode. U drugom dijelu rada pod nazivom *Umjetnost* navodi se definicija umjetnosti, njezina klasifikacije i njezine brojne uloge, Treći dio rada *Razvoj djeteta predškolske dobi* prikazuje na koji način se djeca razvijaju od najranije dobi do predškolskog uzrasta. Četvrti dio rada *Uloga umjetnosti u razvoju djeteta predškolske dobi* govori o ulozi umjetnosti u razvoju emocionalnih, motoričkih i kognitivnih sposobnosti, kao i u razvoju kreativnosti, imaginacije i samopouzdanja. Peti dio rada naziva *Umjetničke aktivnosti u*

predškolskom odgoju i obrazovanju u kojem se detaljnije navode aktivnosti koje se provode u odgoju i obrazovanju predškolskog djeteta, a koje potiču umjetnički izričaj. Šesti dio rada je Zaključak u kojem u kojem su sustavno izneseni zaključci koji proizlaze iz analize promatrane teme. Kroz ovaj rad, nadamo se naglasiti važnost umjetnosti u predškolskom obrazovanju te potaknuti daljnje istraživanje i primjenu umjetničkih aktivnosti u pedagoškom radu s djecom predškolske dobi.

2. Umjetnost

Definicija umjetnosti može biti različita ovisno o kontekstu i perspektivi, ali općenito se može definirati kao izraz ljudskog kreativnog izričaja koji ima estetsku i/ili emocionalnu vrijednost. U nekim definicijama, umjetnost se smatra načinom komunikacije ili izražavanja ideja, misli, osjećaja ili stanja svijesti kroz estetske i/ili simboličke oblike. Osim toga, umjetnost može imati i socijalnu, političku ili kulturnu vrijednost i često odražava društvene, povijesne i kulturne kontekste u kojima se stvara. Primarna funkcija umjetnosti je objektivizirati osjećaj kako bismo ga mogli promišljati i razumjeti. To je formulacija takozvanog unutarnjeg iskustva, koji je nemoguće postići diskurzivnom mišlju, jer su njegovi oblici nemjerljivi s oblicima jezika i svih njegovih izvedenica (npr. matematike, simboličke logike). Umjetnost objektivizira osjećaje i želje, samosvijest i svijest o svijetu, emocije i raspoloženja koja se općenito smatraju iracionalnima jer nam riječi ne mogu dati jasne ideje o njima. Postupak definiranja umjetnosti obično uključuje nastojanje da se pronađu kriteriji za utvrđivanje istine tvrdnje da je nešto umjetničko djelo. Glavni cilj je utvrditi princip koji omogućuje klasifikaciju svih umjetničkih djela zajedno, odnosno princip po kojem se ona razlikuju od svih ostalih "neumjetničkih" djela. Kada govorimo o principu, zapravo govorimo o suštinskom elementu koji je zajednički svim umjetničkim djelima. Kod definiranja umjetnosti pojedini filozofi traže "pravu" definiciju, u smislu traženja svih nužnih čimbenika koji su zajedno dovoljni da tvore umjetničko djelo. Prema hrvatskoj enciklopediji umjetnost je ukupnost ljudske duhovne djelatnosti s pomoću sredstava kojima se izražava estetsko iskustvo, uključujući stvaranje, stvoreno djelo i doživljaj djela. (Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje; 2021.) Umjetnička djela postoje i većina ljudi se slažu s njihovom umjetničkom vrijednosti. Umjetničko djelo možemo činiti govornom i pisanom riječju, bojom, plastičnim volumenom, crtama, ploham, pokretom, zvukom, nizom tonova, itd.

Kada govorimo o podijeli umjetnosti Georg Wilhelm Friedrich Hegel, u svojoj trećoj knjizi Estetike, hijerarhijski je podijelio umjetnost na pet vrsta: arhitekturu, skulpturu,

slikarstvo, glazbu i poeziju. On je vrste umjetnosti razvrstao prema njihovoj distinkciji u sadržaju, karakteristikama, stilovima, formama i svrhama, a najveći naglasak stavlja na subjektivnost i objektivnost sadržaja. Kako se filozofi ne mogu složiti oko jedinstvene definicije umjetnosti, sukladno tome, ne postoji ni jedinstvena podjela. Uz Hegel-ovu, postoji i tradicionalna podjela na sedam umjetnosti koja uključuje: slikarstvo, arhitekturu, kiparstvo, književnost, glazba, izvedba i kinematografija. (Encyclopedia Britannica, 2022.)

2.1.Vrste umjetnosti

Georg Wilhelm Friedrich Hegel povezuje umjetnost i slobodu te anticipira ideju umjetnosti u svrhu umjetnosti On suprotstavlja prirodu i um, gdje um stvara umjetnost koja prirodi daje ideju. Ideja je postizanje harmonije između objektivnog i subjektivnog pogleda umjetnika kako bi sinergijom s prirodom stvorili živo i skladno umjetničko djelo. Kao u većini Hegelovih trijada, ništa nije izgubljeno: priroda i ideja zasebno nemaju nikakvu povezanost, ali zajedno stvaraju organizam, umjetničko djelo. Umjetnost je, za Hegela, u biti figurativna. To nije zato što teži oponašati prirodu, već zato što je njegova svrha izraziti i utjeloviti slobodan duh, a to se najadekvatnije postiže slikama ljudskih bića. Svaka umjetnost ima poseban karakter i pokazuje određenu srodnost s jednim ili više umjetničkih oblika. Kod podjele Hegel razvrstava pet umjetnosti; arhitekturu, skulpturu, slikarstvo, glazbu i poeziju po svojoj hijerarhijskoj važnosti.

Hegelov sistematični pristup umjetnosti može se promatrati kao povijesno-filozofski okvir, u kojem on strukturirano izlaže svoju hijerarhijsku klasifikaciju umjetnosti. Hegel prepoznaje da umjetnost ima svoj početak, razvoj i kraj, te nastoji klasificirati umjetnost u različite faze koje napreduju prema sve višim oblicima, sve do njihovog vrhunca. Osim Hegelove klasifikacije, postoji i tradicionalna kategorizacija umjetnosti u sedam osnovnih vrsta, koje uključuju arhitekturu, kiparstvo (skulpturu), slikarstvo, glazbu, književnost (poeziju), izvedbenu umjetnost i kinematografiju.

2.1.1. Arhitektura

Arhitektura je prva Hegel-ova "individualna umjetnost". Kod arhitekture sadržaj umjetničkog djela realiziran je u prostoru, umjetnost postaje konkretna, i tako možemo govoriti o realizaciji umjetnosti i njenom zbiljskom nastanku. (Hegel, 1975.) Cilj arhitekture je objektivizirati umjetničko djelo i prikazati ga kao nešto opipljivo, oblikujući taktilne materijale. Prema Hegelu, arhitektura je nastala s Babilonskom kulom, ali prava arhitektura pojavila se s egipatskim piramidama. Arhitektura se razlikuje od drugih umjetnosti po tome što ima izričitu

vanjsku svrhu i koristi opipljive materijale, te zauzima prostor. Hegel analizira različite građevine, uspoređujući njihovu svrhu i funkcionalnost. Razlozi za gradnju građevina jest osnivanje ustanove koja bi predstavljala težište jedinstva jedne nacije, sjedinjenih svijesti njenih ljudi, te tako predstavljala mjesto na kojemu bi se oni okupljali. (Hegel, 1975.)

Hegel dijeli arhitekturu na tri stupnja, simboličku, klasičnu i romantičnu, koje povezuje s odnosom između arhitektonskog oblika i funkcije. U simboličkoj arhitekturi arhitektonski oblik i funkcija su nerazdvojni, te nosi prirodna značenja. Hegel smatra da građevine s religijskom simbolikom posebno mogu izraziti takva umjetnička djela na simbolički način. Klasična arhitektura postiže uravnoteženu razliku i komunikaciju između arhitektonskog oblika i funkcije, dok romantična arhitektura izražava značenje koje nadilazi izraz funkcije. Hegel smatra da je arhitektura dosegla svoj vrhunac u klasičnoj arhitekturi, jer uspijeva uskladiti organsko i matematičko, dok je romantična arhitektura više usmjerena na izražavanje značenja i poruka koje nadilaze samo funkciju.

2.1.2. Skulptura

Hegel smatra da skulptura postoji sama za sebe, a kroz kiparstvo umjetnik oblikuje tešku materiju u konkretan izraz duhovne slobode. Umjetničko djelo skulpture prikazuje duhovno kao svoj sadržaj. Poput arhitekture i kod skulpture imamo opipljivost i vidljiv oblik djelu kojega stvaraju. Hegel vidi početak skulpture, baš kao i u arhitekturi, u Egiptu. U egipatskoj skulpturi figure često čvrsto stoje s jednom nogom ispred druge i rukama čvrsto stegnutim uz tijelo, dajući figurama prilično krut, beživotan izgled. Nasuprot tome, idealizirani kipovi bogova koje su stvorili grčki kipari, poput Fidije i Praksitela, jasno su živi i animirani, čak i kada su bogovi prikazani u mirovanju. Ta je animacija vidljiva i u držanju figure, u nijansiranim konturama tijela te u slobodnom padu odjeće. Vrhunac kiparstva, za Hegela, postignut je u klasičnoj Grčkoj, tada su postavljeni standardi za "idealnu" skulpturalnu ljepotu. Hegel je bio svjestan da su grčki kipovi često bili oslikani na prilično kitnjast način. Tvrdi, međutim, da skulptura izražava duhovnu slobodu i vitalnost u trodimenzionalnom obliku figure, a ne u boji koja je nanesena na nju. Iako se može doimati da je skulptura u prednosti pred poezijom, a i slikarstvom, zapravo je suprotno. Skulptura ne može izraziti duh putem govora i jezika, pa joj nedostaje subjektivnost koja je ključna za slobodni duh. Hegel tvrdi da se slobodan duh izražava kroz govor, čineve i djela koja predstavljaju razvoj unutarnjeg života.

2.1.3. Slikarstvo

Hegel se bavi slikarstvom nakon skulpture, naglašavajući bit subjektivnosti. Prema njegovu mišljenju, subjektivnost je najvažnija karakteristika duha koja se odvaja od vanjskog svijeta i tijela. Jedna od glavnih razlika između slikarstva i skulpture je u tome što kod slikarstva dolazi do izražaja samo jedna dimenzija, ploha, koja postaje medij izražavanja. Boja je medij koji se koristi u slikarstvu, a smisao slikanja je pokazati kako se slobodni duh očituje u očima promatrača. Slike su lišene trodimenzionalnosti skulpture, ali imaju detalj i specifičnost koju pruža boja. Hegel tvrdi da je slikarstvo doseglo savršenstvo u klasičnom svijetu, ali je najprikladnije za izražavanje romantične i kršćanske duhovnosti. On posebno hvali Rafaela, Tiziana i nizozemske majstore, a zanima ga i način na koji slikari kombiniraju boje kako bi stvorili "objektivnu glazbu". Za Hegela, slikarstvo pruža "lice duha" u kojem se unutarnja duša očituje kao unutarnji život.

2.1.4. Glazba

Sljedeća umjetnost u Hegelovom "sustavu pojedinačnih umjetnosti" je glazba. Glazba se kao romantična umjetnost koristi unutrašnjim elementima umjesto vanjskog oblika i vidljivosti, te se koristi subjektivnošću kao sadržajem i formom. Prema Hegelovoj teoriji, glazba predstavlja suprotnost osjeta i unutarnjosti te predstavlja idealan izraz subjektivnosti i unutrašnje sposobnosti kroz ton kao potpuno apstraktan element. Glazba također može imati političku ili ekonomsku dimenziju, te se nalazi u različitim društvenim kontekstima i prigodama, kao što su sakralni ili profani događaji, zabave ili ekonomske transakcije. Ipak, unatoč apstraktnosti tona, glazbenik može pronaći sadržaj u tekstu i raspoloženju koje stavlja u formu uz pomoć određenih pravila. Bitan aspekt glazbe je osjećaj koji nam stvara, jer tek što ton nastane, on odmah i nestaje pa Schneider zaključuje da je kod glazbe »materijalnost umjetnosti vrlo letimična i labilna«. (Schneider, 1997.) Hegel smatra da je upravo zbog toga za glazbeni izraz pogodna samo ona unutrašnjost koja je potpuno lišena objekta, to jest apstraktna subjektivnost kao takva. Glazba napušta element vanjskog oblika i njegovu vidljivost, a za sadržaj i formu uzima ono subjektivno, ono unutrašnje. Ona stoga nije samo slijed zvukova za sebe, već je strukturirani izraz u zvukovima unutarnje subjektivnosti. Kroz ritam, harmoniju i melodiju glazba omogućuje duši da čuje vlastito unutarnje kretanje i da bude pokrenuta onim što čuje. Za razliku od arhitekture, skulpture i slikarstva, glazba ne sadrži trajnu i objektivnu postojanost te je za nju važna kontinuirana reprodukcija. Poput glazbe i poezija se

služi tonom, ali ton u glazbi nije, kao u poeziji, samo u formi ljudskog glasa, već ga glazba čini elementom za sebe.

2.1.5. Poezija

Posljednja Hegel-ova umjetnost je umjetnost zvuka, ali zvuka shvaćenog kao znak ideja i unutarnjih prikaza - zvuk kao govor. To je umjetnost poezije u širem smislu riječi. Poezija u sebi ujedinjuje dvije umjetnosti, u jednu ruku dvije krajnosti, a to su likovna umjetnosti i glazba. Hegel smatra poeziju "najsavršenijom umjetnošću", jer ona pruža najbogatiji i najkonkretniji izraz duhovne slobode (za razliku od skulpture koja nam u svom klasičnom obliku daje najčišću idealnu ljepotu). Hegel napominje da poezija mora tražiti svoj sadržaj u duhovnosti te da u umjetničkoj obradi tog sadržaja ne može ostati kod one forme uobličavanja koja je pristupačna samo osjetilnom opažanju. Mora naći ravnotežu između dviju krajnosti, tj. između neposredne osjetilne očiglednosti i subjektivnosti osjećanja ili mišljenja. Poezija je sposobna pokazati duhovnu slobodu i kao koncentriranu nutrinu i kao djelovanje u prostoru i vremenu. Ona je podjednaka u simboličkoj, klasičnoj i romantičnoj umjetnosti i, u tom je smislu, "naj-neograničenija od umjetnosti" (Hegel, 1975.). Poezija, za Hegela, nije samo strukturirana prezentacija ideja, već artikulacija ideja u jeziku, doista u govornom (ne samo pisanom) jeziku. Važan aspekt pjesničke umjetnosti, ono što ju razlikuje od proze, je glazbeni poredak samih riječi ili "versifikacija". U tom pogledu, tvrdi Hegel, postoje važne razlike između klasične i romantične umjetnosti: stari ljudi stavljaju veći naglasak na ritmičku strukturu svojih stihova, dok se u kršćanstvu (osobito u Francuskoj i Italiji) više koristi rima (Hegel, 1975.). Tri osnovna oblika poezije koje je identificirao Hegel su epska, lirska i dramska poezija.

2.1.6. Izvedbene umjetnosti

Izvedbena umjetnost, umjetnička forma zasnovana na vremenu koja obično predstavlja prezentaciju uživo publici ili promatračima i oslanja se na takve umjetnosti kao što su gluma, poezija, glazba, ples i slikarstvo. Općenito je to događaj, a ne artefakt, po prirodi je efemeran, iako se često bilježi na videu i pomoću fotografije (Encyclopedia Britannica, 2023.). Izvedbene umjetnosti kreću se od vokalne i instrumentalne glazbe, plesa i kazališta do pantomime, pjevanih stihova i dalje. Oni uključuju brojne kulturne izričaje koji odražavaju ljudsku kreativnost i koji se također nalaze, u određenoj mjeri, u mnogim drugim područjima nematerijalne kulturne baštine. Glazba je možda najuniverzalnija izvedbena umjetnost i nalazi se u svakom društvu, najčešće kao integrirani dio drugih oblika izvedbene umjetnosti i drugih

područja nematerijalne kulturne baštine uključujući rituale, svečane događaje ili usmene tradicije. Ples, iako vrlo složen, može se jednostavno opisati kao uređeni tjelesni pokreti koji se obično izvode uz glazbu. Osim svog fizičkog aspekta, ritmički pokreti, koraci i geste plesa često izražavaju osjećaj ili raspoloženje ili ilustriraju određeni događaj ili dnevni čin. Često se glazba i ples kombiniraju s glumom i pjevanjem, stvarajući tako kazalište koje obuhvaća i dijalog, naraciju ili recitaciju. Kazališne predstave mogu također uključivati lutkarstvo i pantomimu, što dodatno obogaćuje izvedbu.

2.1.7. Kinematografija

Kinematografija je oblik umjetnosti vizualnog pripovijedanja kroz filmsku fotografiju. Iluzija filmova temelji se na optičkim fenomenima poznatim kao postojanost vida i phi fenomen. Prvi od njih uzrokuje da mozak zadrži slike koje se reflektiraju na mrežnicu oka djelić sekunde nakon njihovog nestanka iz vidnog polja, dok drugi stvara prividno kretanje između slika kada one brzo slijede jedna za drugom. Zajedno ovi fenomeni dopuštaju slijedu nepokretnih kadrova na filmskoj vrpici kontinuirano kretanje kada se projiciraju odgovarajućom brzinom, tradicionalno 16 sličica u sekundi za nijeme filmove i 24 sličice u sekundi za zvučne filmove. Uključuje sve vizualne elemente na ekranu i za televizijsku produkciju i za filmove. To uključuje snimanje događaja kako napreduje u vremenu i sastavljanje snimljenih dijelova u koherentan niz. Ti kadrovi moraju raditi zajedno kako bi stvorili ono što znamo kao "kino". Kinematografija se uvijek vrti oko prevođenja redateljeve vizije u kompoziciju svakog kadra. Kinematografija uključuje tehniku i visoko tehničke vještine u vezi s fotografijom i kamerom, optikom, rasvjetom, filmskim materijalom, pokretom, pa čak i specijalnim efektima. Uz to, kinematografija također uključuje umjetničke elemente poput scenarija, režije, glumačkih izvedbi, glazbe, zvuka i montaže. Svaki od ovih elemenata igra ključnu ulogu u stvaranju završnog proizvoda - filma. Filmovi se stvaraju za zabavu i edukaciju publike, a mogu imati velik utjecaj na društvo i kulturu.

2.2. Počeci umjetnosti

Prvi poznati umjetnički radovi datiraju tisućama godina prije Krista i odnose se na špiljske crteže, a s vremenom se umjetnost razvijala, produbljivala i proširivala uz razvoj tehnologije. U antici, Grci su svjedočili nevjerovatnim umjetničkim pothvatima, a nit vodilja tada je bila imitacija i reprezentacija stvarnosti. Ideja imitacije ponovno se oživjela nakon srednjeg vijeka, kada se umjetnost odmaknula od simbolike i postala doslovnija. Renesansa je težila prema što realističnijem prikazu, a s početkom dvadesetog stoljeća umjetnost doživljava

preobražaj te se gubi mogućnost praćenja linearnog napretka umjetnosti koja se vodi realnim prikazivanjem stvarnosti. Moderno stvaralaštvo više se ne prati jednim stilom, već pratimo više stilova istovremeno, a važan aspekt je povećana uloga misli i svijesti. Umjetnost je kroz povijest imala različite ideje, izvedbe, funkcije i stilove, a nije moguće govoriti o jednom dominantnom umjetničkom pokretu, razdoblju, stilu ili izvedbi. Umjetnost se sagledava na općoj razini koja ponekad ima različite, a često i suprotstavljene umjetničke prakse. Povijest umjetnosti ima značajnu ulogu u interpretaciji umjetničkih djela, jer povijesni kontekst oblikuje njihov identitet. Upravo zbog toga, važno je razumjeti povijest umjetnosti kako bismo bolje razumjeli umjetnost koja nas okružuje. Tek kada razumijemo povijesni kontekst nekog umjetničkog dijela tek tada možemo shvatiti umjetninu i svu znakovitost koja stoji iza njih. Naime, umjetnička djela nisu samodostatni, nepromjenjivi estetski entiteti, već proizvod svoje vlastite umjetničke povijesti. (Labus, 2006.)

2.2.1. Umjetnost kao temelj svakog društva

Umjetnost se razvija u svakoj kulturi jednako kao što se razvija jezik. Iz Kantove perspektive, umjetnost igra važnu ulogu u životu čovjeka. Kant je, kroz svoju filozofsku analizu onoga što su engleski i francuski estetičari i književnici naglašavali krajem 18. stoljeća, istaknuo da se lijepo ostvaruje kada se predstavlja realizacija onoga što mora biti ostvareno prema zahtjevima morala. Čak i primitivne kulture imaju neku vrstu umjetnosti - ples, pjesmu ili dizajn, čak i ako je ograničena na alate ili tijelo. Ples se smatra najstarijom razvijenom umjetnošću. Ovo je u suprotnosti s idejom da je umjetnost samo luksuzni proizvod civilizacije, jer je ona zapravo temelj ljudskog razvoja, društvenog i individualnog. Umjetnost je neophodna za intelektualni život i raste s religijom, služeći joj i u velikoj mjeri je određujući. Umjetnost se može definirati kao praksa stvaranja perceptivnih oblika koji izražavaju ljudske osjećaje. Umjetnička djela su čisti perceptivni oblici koji kao da utjelovljuju neku vrstu osjećaja, ali neki su oblici predana mašti, a ne vanjskim osjetilima. Različiti oblici umjetnosti (poput poezije, slike i plesa) zahtijevaju različite vrste percepcije, ali sva su ona neophodna za ljudski razvoj. Govorimo o "zamjetnim", a ne "osjetilnim" oblicima jer su neka umjetnička djela predana mašti, a ne vanjskim osjetilima. Roman se, na primjer, obično čita u sebi, okom, ali nije stvoren za viziju isto tako i slika. U poeziji, iako zvuk igra vitalnu ulogu u poeziji, riječi čak ni u poeziji nisu u biti zvučne strukture poput glazbe. Ples zahtijeva da bude viđen, ali privlači dublje centre osjeta. Razlika između plesa i pokretne skulpture čini to odmah vidljivim, ali sva su umjetnička djela čisto perceptivni oblici koji kao da utjelovljuju neku vrstu osjećaja.

2.2.2. Umjetnost kao terapija

Umjetnost može imati opuštajući i nadahnjujući učinak na pojedinca. Međutim, dobrobiti umjetničkog izražavanja idu mnogo dalje od toga. Art terapija, također poznata kao art psihoterapija, je interventna metoda psihoterapije, koja uglavnom obuhvaća dva polja umjetnosti i psihologiju. Margaret Naumburg, američka psihijatrica, smatra se utemeljiteljicom art terapije. Ona je 1915. godine osnovala školu Walden i počela uključivati umjetnost u psihoterapiju kao način prepoznavanja podsvijesti. Naumburg je primijetila da se osnovne misli i osjećaji koji dolaze iz nesvjesnog i preosvjesnog čovjeka često izražavaju prije u slikama nego u riječima. Kako likovno izražavanje može prije dovesti do razrješenja konflikta nego verbalno izražavanje, Naumburg je prepoznala vrijednost art terapije. Spontano slikanje, slično slobodnim asocijacijama i snovima, kombinira višeznačnost snova s tenzijom budnosti, te se tako na svjesnoj razini uzima ono što je projicirano na sliku na nesvjesnoj razini. (Naumburg, 1958.). Nije svaka umjetnička ekspresija terapijska po svojoj prirodi, već terapijski potencijal umjetničkog izražavanja ovisi o tome koliko se u njega ulaže osobnog iskustva te koliko kroz taj proces ostvaruje iscjeljenje. Terapijski potencijal umjetničkog izražavanja temelji se na mogućnosti likovnog procesa i proizvoda da pruže prostor za izražavanje, sadržavanje i obradu emocija, strukturiranje, pojašnjenje i komunikaciju misli, organiziranje kaosa na konkretnoj razini kroz korištenje likovnih materijala, izražavanje individualnosti kreativnošću, bilježenje iskustva, oslobađanje od stresa kontaktom s materijalima, regresiju i ponovno proživljavanje procesa fuzije i separacije, razvoj imaginacije te uspostavljanje kontakta s nesvjesnim, te simboličko i ritualno prenošenje unutarnjih procesa. Proces stvaranja umjetnosti važniji je od "proizvoda": kroz proces, pojedinci mogu doživjeti sebe kao osnažene, cijenjene te sposobne suočiti se i nositi se sa zadatkom. Umjetničkim stvaranjem mogu se ublažiti emocionalni sukobi, poboljšati sposobnost percepcije i pročistiti emocije. Ove dvije orijentacije smatraju umjetnost mostom između onog osobnog i unutarnjeg te vanjskog svijeta pomoću koje bi se ljudi oslobodili svoje nelagode umjetničkim stvaranjem. Umjetnost može artikulirati duboke osjećaje i može staviti nesvjesna pitanja u prvi plan. Izražavanje kroz umjetnost – spoj vizualnog i verbalnog.

2.2.3. Izražavanje kroz umjetnost-spoj vizualnog i verbalnog

Osjećaj pokriva mnogo više nego u tehničkom rječniku psihologije, gdje označava samo užitak i bol, ili čak u pomicanju granica običnog diskursa, gdje ponekad znači osjet, ponekad senzibilnost, ponekad emociju, ili usmjereni emocionalni stav, ili čak naše opće

mentalno ili fizičko stanje. U definiranju umjetnosti kao stvaranju vidljivih oblika koji izražavaju ljudske osjećaje, ona poprima sva ta značenja; odnosi se na sve što se može osjetiti. Izražavanje ima dva glavna značenja, samo-izražavanje - davanje oduška našim osjećajima. U tom se smislu odnosi na simptom onoga što osjećamo. Izraz "samo-izražavanje" se odnosi na spontanu reakciju koju imamo na stvarnu situaciju, događaj, društvo ili nešto što nam se kaže ili dogodi. To je kombinacija fizičkog i psihičkog stanja u kojem se nalazimo, te emocija koje su nas potaknule na to izražavanje. Drugo značenje "izražavanja" se odnosi na predstavljanje ideje na prikladan način, obično upotrebom riječi. Naš um procesira informacije i priziva sjećanja na dva načina: kroz vizualizaciju i kroz jezik. Vizualni sustav za obradu mentalnih slika postoji prije verbalnog sustava, jer se javio ranije u razvoju ljudske vrste, kao i u individualnom razvoju čovjeka dok se još nije naučio verbalno izražavati, te tako ima važnu ulogu u našem mentalnom procesiranju i sjećanju. Korištenje jezika nam omogućuje da prenesemo nove i postojeće ideje drugima tako da svi mogu naučiti o stvarima o kojima inače ne bi znali. Kada predstavljamo ideju koristimo simbole koji su način za proširenje našeg znanja izvan stvarnih iskustava. Ako se ideja jasno prenese korištenjem simbola, smatra se da je dobro izražena. Stoga, osoba koja želi svoje ideje najbolje prenijeti drugima, može potrošiti mnogo vremena kako bi pronašla prave riječi i oblik za ono što žele reći. Jezik je osnovni alat kojim izražavamo naše misli. Riječi predstavljaju objekte naših misli, te ih čine jasnim i definiranim. Bez riječi, osjetilno iskustvo bi bilo samo subjektivni dojam, ali riječi čine iskustvo objektivnim i podijeljenim na stvari i činjenice koje možemo promatrati i razmišljati o njima. Međutim, postoji područje unutarnjeg iskustva, poput osjećaja i emocija, koje nije lako izraziti riječima. Jezik ne odražava prirodni oblik osjećaja, pa ne možemo stvoriti kompleksne koncepte osjećaja koristeći samo diskurzivni jezik. Riječi koje koristimo samo općenito opisuju unutarnje iskustvo poput uzbuđenja, smirenosti, radosti, tuge, ljubavi i mržnje, dok prava priroda osjećaja ne može biti potpuno prikazana samo riječima. Izražajnost umjetnosti se može usporediti s ekspresivnošću simbola, a ne ekspresivnošću emocionalnih simptoma.

2.2.4. Umjetnički izraz kod djece predškolske dobi

Umjetničko izražavanje kod djece predškolske dobi ima važnu ulogu u razvoju djetetove kreativnosti, motorike, emocionalne inteligencije i društvenih vještina. Djeca predškolske dobi vrlo su znatiželjna i radoznala te se vrlo lako izražavaju kroz likovne, glazbene, plesne i dramske aktivnosti. Kroz likovnu umjetnost, djeca mogu razvijati svoje motoričke vještine, učiti o bojama, oblicima i proporcijama te razvijati sposobnost promatranja

i prepoznavanja detalja u okolini. Kroz glazbu, djeca mogu razvijati svoj sluh, ritam i pjevačke sposobnosti te izražavati svoje emocije kroz pjesmu. Kroz ples i dramske aktivnosti, djeca mogu razvijati svoju motoriku, izražavanje emocija, te socijalne vještine poput suradnje i komunikacije s drugima. Umjetnost također može pomoći djeci u suočavanju s emocijama i različitim situacijama. Kroz umjetnost, djeca mogu izraziti svoje osjećaje i razumjeti ih bolje, što može pomoći u prevladavanju strahova i nesigurnosti. Umjetnost može biti snažan alat za razvoj djece predškolske dobi, pružajući im priliku za kreativno izražavanje. Osim toga, umjetnost može imati pozitivan utjecaj na emocionalni razvoj djece i pomoći im u izražavanju i razumijevanju emocija. Također, umjetnost može biti terapijski alat koji pomaže djeci da se izbore sa stresom i anksioznošću te poboljša njihovu emotivnu samoregulaciju.

3. Razvojne faze djeteta predškolske dobi

Razvojne faze djeteta predškolske dobi obično se dijele na nekoliko faza. Ove faze su općenito temeljene na psihološkim, kognitivnim i socijalnim promjenama koje se događaju u tom periodu:

Faza novorođenčeta – od rođenja do drugog mjeseca, u ovoj fazi, dijete se suočava s velikim izazovima u prilagodbi na život izvan majčine maternice. Dijete mora naučiti kako se povezati s drugim ljudima, kako kontrolirati svoje tijelo i kako dobiti hranu i osnovnu njegu. U ovoj fazi, dijete razvija vezu s primarnom njegovateljicom, obično majkom, a ta veza postaje osnova za sve kasnije emocionalne veze u životu djeteta.

Faza dojenčeta – radi se o periodu između drugog mjeseca i prve godine, u ovoj fazi, dijete počinje razvijati svoje motoričke sposobnosti i postaje sve više svjesno svog okruženja. Dijete počinje razumijevati osnovne koncepte kao što su prostor i vrijeme. Dijete počinje razvijati svoje osnovne sposobnosti govora i komunikacije te počinje razvijati osnovne emocije poput sreće, tuge i ljutnje.

Faza malog djeteta – traje od prve do treće godine života, u ovoj fazi dijete počinje razvijati svoju kreativnost i maštu, a također počinje razvijati svoj jezik. Dijete također počinje pokazivati znakove samostalnosti i počinje učiti kako se nositi s emocijama. Sve više društveno i emocionalno svjesno, a također razvija svoje kognitivne sposobnosti, poput sposobnosti rješavanja problema. Dijete također počinje razvijati svoje socijalne vještine, uči kako se ponašati u društvenim situacijama. U ovoj fazi također se razvijaju sposobnosti kao što su samokontrola, empatija i razumijevanje tuđih osjećaja.

Faza predškolskog djeteta – od treće do šeste godine života, u ovoj fazi, dijete postaje sve više društveno i emocionalno svjesno, a također razvija svoje kognitivne vještine to se

odnosi na dublje razumijevanje koncepta, razvoj jezičnih sposobnosti i sposobnost apstraktnog razmišljanja. Motoričke sposobnosti su isto tako, u odnosu na prethodnu fazu, značajno naprednije, što omogućava djetetu da izvodi složenije aktivnosti poput pisanja ili crtanja. Dijete razvija bolje razumijevanje društvenih normi i pravila, kao i dublje prijateljske odnose. Emocionalni razvoj postaje sve sofisticiraniji, a dijete razvija veću emocionalnu inteligenciju i sposobnost razumijevanja vlastitih i tuđih emocija.

3.1. Faza novorođenčeta

Osim osnovnih potreba za hranom, toplinom, higijenom i snom, od novorođenčeta se očekuje da postepeno razvijaju svoje fizičke i kognitivne sposobnosti. Novorođenčad se rađa s potrebom za bliskošću i ljubavlju, te im je važno da osjete sigurnost i udobnost u društvu roditelja i skrbnika. Novorođenčad stvara veze i povezuje se s ljudima oko sebe, a postupno razvija motoričke sposobnosti kao što su držanje glave, okretanje, puzanje i hodanje. Kognitivni razvoj se postiže upoznavanjem svijeta oko sebe, prepoznavanjem zvukova, mirisa, ukusa i tekstura, te percepcijom boja i oblika. Novorođenčad uči o jeziku i komunikaciji kroz promatranje i slušanje, razvija emocionalnu stabilnost u učenju nošenja s emocijama i razvoju samopoštovanja, te pokazuje osjećaje kao što su radost, tuga i ljutnja. Od novorođenčeta se očekuje da postepeno razvijaju svoje sposobnosti i uče o svijetu oko sebe kroz interakciju s ljudima i okolinom. Važno je da im se pruži podrška i pažnja koja će im pomoći u razvoju zdravih veza i emocionalne stabilnosti. Roditelji i skrbnici trebaju osigurati sigurno i poticajno okruženje za dojenčad, što uključuje pružanje osnovne njege, igru, pažnju i ljubav. Novorođenčad su u fazi učenja i istraživanja svijeta koji ih okružuje.

3.2. Faza dojenčadi

Baš poput novorođenčeta i dojenčad se rađa s potrebom za bliskošću i ljubavlju, te im je važno da osjete sigurnost i udobnost u društvu roditelja i skrbnika. Oni počinju stvarati veze i povezivati se s ljudima oko sebe. Motoričke sposobnosti dojenčad razvijaju postupno i postaju sve sposobnija u kontroli svog tijela. U početku, dojenčad može samo mrdati rukama i nogama, no s vremenom će razviti sposobnost držanja glave, okretanja, puzanja i hodanja. Kognitivni razvoj dojenčad razvijaju upoznavanjem svijeta oko sebe i postepeno uče prepoznavati svoju okolinu. Oni počinju učiti kroz svoja osjetila, učeći prepoznavati zvukove, mirise, ukuse i teksture. Također, počinju razvijati svoju percepciju boja i oblika. Dojenčad još ne govori, ali oni počinju učiti o jeziku i komunikaciji kroz promatranje i slušanje ljudi oko sebe. Oni će postupno razviti sposobnost prepoznavanja i razumijevanja riječi, zvukova i gesta.

Emocionalni razvoj dojenčad razvijaju kroz učenje nošenja s emocijama i razvija osjećaj samopoštovanja. Oni počinju pokazivati osjećaje kao što su radost, tuga i ljutnja. Dojenčad se očekuje da postupno razvijaju svoje sposobnosti i upoznaju se s okolinom kroz interakciju s drugima i svijetom oko sebe. Važno je prepoznati razvojne prekretnice i prilagoditi se novim potrebama i zahtjevima djeteta kako bi se osigurao optimalan razvoj u ranim godinama života.

3.3. Faza malog djeteta

Od malog djeteta, to se odnosi na razdoblje između prve i treće godine, očekuje se da će se nastaviti razvijati u svim područjima kao i u prethodnim fazama, ali s naglaskom na razvoju govora i motoričkih sposobnosti. U ovoj fazi, djeca počinju govoriti jednostavne riječi i fraze, a zatim i rečenice. Njihova sposobnost izražavanja i razumijevanja raste iz dana u dan. Također, u ovoj fazi djeca počinju razvijati svoju kreativnost i maštu, pokazujući veće zanimanje za igru i eksperimentiranje s različitim materijalima. Motoričke sposobnosti se također poboljšavaju u ovoj fazi, a djeca postaju sposobna hodati, trčati, penjati se i skakati s manje ili više uspjeha. Djeca također počinju razvijati svoju finu motoriku, što im omogućuje da stvaraju i manipuliraju sitnim predmetima. U socijalnom smislu, djeca u ovoj fazi počinju pokazivati znakove samostalnosti i žele raditi stvari samostalno. Također, djeca počinju učiti kako se nositi s emocijama, poput ljutnje i frustracije, što im omogućuje da se bolje nose sa stresom i neugodnostima u životu. U ovoj fazi djeca također počinju razvijati svoju svijest o društvenim normama i pravilima, učeći kako se ponašati u društvu i kako razumjeti različite uloge i hijerarhije u grupama. Djeca uče dijeliti, surađivati s drugima i poštovati pravila, što ih priprema za daljnje društvene interakcije u životu. U ovoj fazi djeca također razvijaju svoje osnovne kognitivne sposobnosti, poput pažnje, pamćenja i razmišljanja. Djeca su sposobna usredotočiti se na određene aktivnosti i igre duže vrijeme i uspostaviti osnovne poveznice između objekata i ideja. Oni počinju razumjeti osnovne matematičke koncepte poput brojeva, veličina i oblika, što im omogućuje da se bolje pripreme za školu. U ovoj fazi djeca također počinju razvijati svoj identitet i svjesnost o sebi. Djeca počinju shvaćati da su jedinstveni i različiti od drugih, što im omogućuje da počnu razvijati svoju osobnost i interese. Djeca u ovoj fazi također počinju razvijati svoju moralnu svijest i počinju razumijevati razliku između dobrog i lošeg.

3.4. Faza predškolskog djeteta

Od djeteta predškolske dobi se očekuje da nastavi svoj fizički, kognitivni i emocionalni razvoj. U ovoj fazi djeteta se očekuje da postepeno razvija svoje motoričke sposobnosti i

postaje sve sposobnije u kontroli svog tijela, što uključuje vježbe poput trčanja, skakanja i penjanja. Kognitivno, predškolska djeca počinju razvijati svoje kreativne i intelektualne sposobnosti. Oni počinju razumjeti osnovne koncepte kao što su boje, brojevi, slova i oblici. U ovoj fazi se također očekuje da predškolska djeca razvijaju svoj jezik i govorne sposobnosti, stvarajući rečenice i priče. Emocionalno, predškolska djeca nastavljaju razvijati svoje osjećaje i socijalne vještine, učeći kako se nositi s različitim emocijama i interakciji s drugima. Uz to, u predškolskoj dobi, djetetu se počinje pružati osnovno obrazovanje. Očekuje se da će se djeca upoznavati s osnovnim konceptima poput abecede, brojeva, boja i oblika. Također se očekuje da će se djeca početi socijalizirati, učeći kako se ponašati u društvu drugih djece i odraslih. Važno je da se predškolskoj djeci pruži dobar temelj za daljnje obrazovanje, kao i podrška i pažnja koja će im pomoći u razvoju zdravih veza i emocionalne stabilnosti. Isto tako u predškolskoj dobi se očekuje da će djeca početi razvijati svoju maštu i kreativnost, te da će se uključivati u različite igre i aktivnosti koje će ih poticati na istraživanje i otkrivanje svijeta oko sebe. Djeca se počinju razvijati i u svojim društvenim i moralnim vrijednostima, učeći o važnosti dijeljenja, suradnje, poštovanja i empatije prema drugima. Također, u ovoj fazi se počinju uspostavljati navike i rutine koje će kasnije biti korisne u životu, poput pravilnog održavanja higijene, spavanja i prehrane.

4. Uloga umjetnosti po razvojnim fazama

Umjetnost igra važnu ulogu u razvoju djeteta predškolske dobi na više načina. Kreativni procesi u umjetnosti stimuliraju razvoj djetetove mašte, pomažu u razvoju fine motorike, potiču samopouzdanje i potiču razvoj kritičkog mišljenja i problema. Kroz umjetnost, djeca mogu razviti sposobnosti promatranja, slušanja, izražavanja ideja i osjećaja te razvijaju vještine koncentracije. Umjetnost također pomaže djeci da razviju osjećaj za ljepotu, što je važno za njihov emocionalni i kognitivni razvoj. Djeca se također mogu bolje izraziti kroz umjetnost, posebno kada nemaju riječi za opisivanje svojih osjećaja i ideja. Uključivanje umjetnosti od predškolske dobi također pomaže u razvoju društvenih vještina i emocionalne inteligencije. Kroz zajedničko stvaranje umjetničkih djela, djeca uče kako surađivati s drugima, kako rješavati probleme i kako se izraziti na konstruktivan način. Umjetnost ima važnu ulogu u razvoju djeteta predškolske dobi, pomažući u razvoju njihove mašte, fine motorike, samopouzdanja, kritičkog mišljenja, koncentracije, emocionalne inteligencije i društvenih vještina. Umjetnost je izuzetno važna za razvoj djeteta predškolske dobi na više načina, uključujući poticanje mašte i kreativnosti, razvoj fine motorike i kritičkog mišljenja, razvoj emocionalne inteligencije i društvenih vještina te razvoj osjećaja za ljepotu.

4.1.1. Uloga umjetnosti u fazi novorođenčeta

Umjetnost može biti vrlo korisna u stimuliranju njihovih osjetila i razvoju kreativnosti. Djeca se mogu izlagati umjetnosti od najranije dobi kroz glazbu. Uz glazbu važno je dijete izlagati različitim zvukovima kako bi stimulirali sluh. Postoje mnoga istraživanja koja ukazuju da glazba ima pozitivan utjecaj na mozak novorođenčeta, pomažući u razvoju motoričkih sposobnosti, percepcije zvuka i govora. Iako se novorođenčad još ne može aktivno uključiti u bojanje, može im se ponuditi papir i boja, kako bi istražili i pogledali na svijet oko sebe. Novorođenčad uživa u osjećaju i dodiru različitih tekstura. Umjetnost može biti izuzetno korisna u stimuliranju razvoja novorođenčeta, bilo kroz glazbu, različite teksture ili boje. Njihova rana izloženost umjetnosti može pomoći u razvoju motoričkih sposobnosti, percepcije zvuka, govora i emocija, te stvaranju veza s ljudima i svijetom oko sebe.

4.1.2. Uloga umjetnost u fazi dojenčadi

Stimuliranje dojenčadi kroz umjetnost može biti vrlo korisno za razvoj njihovih osjetila i kreativnosti. Djeca nesvjesno ispunjavaju svoju potrebu za stvaralaštvom. Tako već oko 8 mjeseci, navodi Balić – Šimrak:

dijete modelira od pulpe kruha, opipava i istražuje mogućnosti oblikovanja rukama, 'gradi' u prostoru elementima koji su mu pri ruci (kockicama, igračkama, hranom), slaže i preslaguje, kombinira i daje novu dimenziju objektima i stvarima koje ga privuku. Ubrzo nakon toga, u susretu s bilo kakvom plohom na kojoj može ostaviti trag prstom (npr. pijesak, brašno), dijete ostvaruje svoje prve crtačke uratke, a uz pristupačnost slikarskog materijala počinje slikati uz silno uzbuđenje zbog raznolikih mogućnosti koje mu pruža boja (Balić-Šimrak, 2010, str. 3).

Dojenčad se vrlo rano počinju interesirati za glazbu i ritam. Pjevanje pjesmica i sviranje glazbe može im pomoći u razvoju sluha i učenju kako prepoznati različite zvukove. Izlaganjem različitim umjetničkim djelima, poput slika i skulptura, će im pomoći u razvoju vizualnih i perceptivnih sposobnosti. Koristeći široke površine i jarke boja, olakšat će se razvoj koordinacije oka i ruke te potaknuti prepoznavanje boja kod dojenčadi. Dodavanje različitih tekstura u umjetničke projekte, poput dodavanja tkanine na papir, pomoći će u razvoju taktilnih osjeta i osjećaja. Plastelin ili tijesto za modeliranje su dobar medij kod dojenčadi za oblikovanje jednostavnih oblika. To potiče finu motoriku i pomaže kod razumijevanja oblika. Dojenčad s obzirom na svoje mogućnosti možda neće savršeno sudjelovati u svakom projektu, ali uz pozitivno okruženje dojenčad se može zabavljati i tako učiti kroz umjetnost.

4.1.3. Uloga umjetnost u fazi malog djeteta

U fazi malog djeteta umjetnost ima važnu ulogu u razvoju djetetove mašte, kreativnosti, emocionalne inteligencije i kognitivnih sposobnosti. Kroz umjetničke aktivnosti, djeca uče različite oblike izražavanja te uče razmišljati izvan okvira te na kreativan način rješavati probleme. Kroz likovne i vizualne umjetnosti, djeca mogu izraziti svoje osjećaje i misli, te tako izgraditi samopouzdanje i razviti emocionalnu inteligenciju. Kreativne aktivnosti poput crtanja, slikanja i modeliranja također razvijaju motoričke sposobnosti djeteta, što može utjecati na njegov daljnji razvoj. Crtanje i bojanje razvijaju fine motoričke vještine koje će im biti korisne u svakodnevnom životu, poput pisanja, vezanja cipela i drugih aktivnosti koje zahtijevaju preciznost i spretnost prstiju. U toj dobi je važno da dijete uživa u procesu stvaranja te da se slobodno izražava. Malom djetetu treba omogućiti dovoljno vremena i prostora za kreativne aktivnosti, te djetetu omogućiti da izrazi svoju maštu i kreativnost na način koji mu najviše odgovara.

4.1.4. Uloga umjetnost u fazi predškolskog djeteta

Umjetnost igra važnu ulogu u razvoju djeteta u fazi predškolskog uzrasta. Predškolska djeca su u dobi kada se njihove kreativne i umjetničke sposobnosti još više razvijaju te kada počinju stvarati svoja vlastita umjetnička djela. Kroz umjetničke aktivnosti poput crtanja, slikanja, modeliranja, kolaža, plesa i dramskih igara, djeca razvijaju svoju kreativnost i sposobnost izražavanja svojih ideja i osjećaja na kreativan način. Kroz umjetnost, djeca uče o bojama, oblicima, proporcijama, te o različitim tehnikama i materijalima koje mogu koristiti u svojim radovima. Ovo im omogućava da razviju svoje vizualne i likovne sposobnosti, što je ključno za njihov daljnji razvoj u školskoj dobi. Kroz umjetničke aktivnosti, djeca uče kako prepoznati i izraziti svoje osjećaje, kao i kako razumjeti i suosjećati s osjećajima drugih ljudi. Također, umjetnost u toj dobi može biti sjajan način da se djeca uključe u grupne aktivnosti i suradnju s drugom djecom, što može pomoći u razvijanju socijalnih vještina i prijateljstava. Važno je omogućiti puno prilika i vremena za kreativne aktivnosti koje će dijete nadahnjivati i poticati na stvaralaštvo.

4.2. Uloga umjetnosti na razvoj motoričkih, kognitivnih i emocionalnih vještina kod djece predškolske dobi

Umjetnost igra važnu ulogu u razvoju motoričkih, kognitivnih i emocionalnih vještina kod djece predškolske dobi. Što se tiče motoričkih vještina, umjetnost kao aktivnost uključuje pokrete ruku, prstiju i drugih dijelova tijela, što pomaže u razvoju fine motorike i koordinacije

pokreta. Djeca se suočavaju s izazovima poput držanja olovke ili žlice i stvaranja oblika, što razvija preciznost i kontrolu pokreta. Kad govorimo o kognitivnim vještinama, umjetničke aktivnosti potiču razvoj percepcije, pažnje, memorije, kreativnosti i rješavanja problema. Djeca uče prepoznavati oblike, boje i teksture te ih povezivati s drugim objektima, što poboljšava sposobnost percepcije i kognitivne organizacije. Kreativnost i razmišljanje izvan ustaljenih okvira potiču se kroz stvaranje umjetničkih djela, što potiče razvoj kognitivnih sposobnosti kod djece. Što se tiče emocionalnih sposobnosti, umjetnost pruža djetetu siguran i poticajan način da izrazi svoje osjećaje i ideje. Djeca mogu koristiti umjetnost kako bi izrazili svoje osjećaje, bilo to radosno slikanje ili izražavanje tuge kroz crtanje. Kroz umjetnost, djeca također razvijaju empatiju, razumijevanje drugih i sposobnost izražavanja svojih misli i osjećaja na konstruktivan način.

4.2.1. Motoričke vještine

Prema Starc, Čudina Obradović, Pleša, Profaca, Letica pod razvojem motorike podrazumijevamo djetetovu sve veću sposobnost svrhovitog i skladnog korištenja vlastitog tijela za kretanje i baratanje predmetima. Razvoj motorike može se pratiti kroz njegove faze, a koje su vidljive u usavršavanju držanja tijela (posturalne kontrole), kretanje (lokomocije) i baratanja predmetima (manipulacije). Razvoj motoričkih sposobnosti kod djece odvija se prema određenom redoslijedu u skladu s razvojnim principima. Prema cefalokaudalnom načelu djetete počinje kontrolirati pokret glave i vrata, te postupno prelazi na kontrolu voljnih pokreta rukama, a zatim nogama. Drugi smjer razvoja je od sredine tijela prema vanjskim dijelovima, proksimodistalno načelo, što znači da djetete prvo kontrolira pokrete ruku iz ramena, zatim iz lakta, a na kraju kontrolira pokrete šake i prstiju. Rani motorički pokreti su ključni za razvoj osnovnih kretanja i prirodnih oblika kretanja, koji se pojavljuju između druge i sedme godine života. Prema Vasta i suradnicima (1998), osnovni pokreti su podijeljeni u tri skupine: kretanje (hodanje, trčanje, skakanje, preskakanje, poskakivanje i penjanje), održavanje ravnoteže (držanje glave, savijanje, istezanje, okretanje, njihanje, kotrljanje, izmicanje i hodanje po gredi) i baratanje predmetima (bacanje, hvatanje, udaranje i šutiranje). Ovi pokreti su temelj motoričkih vještina i pojavljuju se kod sve djece, ali njihovo daljnje usavršavanje nastavlja se u školskoj dobi, što je ključno za razvoj sportskih vještina. Vasta i suradnici (1998) tvrde da od prvih pokušaja djeteta u izvođenju osnovnih pokreta do zrele skladne radnje prođe do tri godine, te je stoga potrebno dati djetetu dovoljno vremena i prostora za prakticiranje, vježbanje i usavršavanje motoričkih vještina. Razvoj temeljnih vještina odvija se kroz tri faze: početna faza uključuje grube koordinacije i osnovni tijek kretanja, osnovna ili prijelazna faza uključuje

finu koordinaciju i diferencijaciju pokreta, dok se u zreloj fazi postiže stabilizacija i svi pokreti postaju dobro uklopljeni u skladnu i odrješitu radnju. U predškolskom razdoblju, može se pratiti postupno usavršavanje korištenja šake i prstiju za fino manipuliranje predmetima, te zreli, usavršeni stupanj fine motorike djeteta doseže oko osme godine. Korištenje materijala za likovno izražavanje, koje je važno za razvoj djetetovih likovnih sposobnosti, također ovisi o sazrijevanju fine motorike. Motoričke sposobnosti određuju kakvi će biti pokreti i kretanje djeteta, hoće li biti spretni, brzi ili precizni. One su temelj za razvoj i usavršavanje pojedinih vrsta pokreta i motoričkih vještina, a kao i ostale sposobnosti, nasljedne su, ali ovise i o uvjetima u kojima djeteta raste.

Umjetnost igra važnu ulogu u razvoju motoričkih vještina kod djece, posebno u predškolskoj dobi. Kroz različite aktivnosti kao što su crtanje, slikanje, izrezivanje, oblikovanje gline i sl. , djeca razvijaju finu motoriku i koordinaciju ruku i očiju. Aktivnost crtanja omogućuje djeci kontroliranje kretanja olovke ili bojice po papiru te tako doprinosi razvoju preciznosti i koordinacije pokreta ruku. Modeliranjem gline, djeca vježbaju korištenje različitih mišića ruku kako bi stvorili oblik koji žele. Umjetničke aktivnosti koje uključuju pokret i igru, poput plesa ili kretanja uz glazbu, mogu pomoći u razvoju grubih motoričkih vještina. Djeca uče koordinirati pokrete tijela u skladu s glazbom i tako razvijaju ravnotežu, koordinaciju i snagu mišića. Kroz sve te aktivnosti, djeca razvijaju svoju sposobnost za kontroliranje pokreta i povećavaju svoju spretnost, što im pomaže u svakodnevnim aktivnostima poput oblačenja, jela i pisanja. Stoga, uključivanje umjetnosti u predškolski program može biti izuzetno korisno za razvoj motoričkih vještina.

4.2.2. Kognitivne vještine

Kognitivni razvoj odnosi se na procese kojima djeteta pokušava razumjeti svijet oko sebe te se prilagoditi njemu. Glavni procesi uključuju postupno razvijanje zamjena za predmete i ljude te misaonih operacija kao što su usporedba, analiza, sinteza i apstrahiranje. Djeteta postupno razvijaju sposobnost zadržavanja zamjena za stvarnost te se postepeno osvještava da postoje predmeti i ljudi i kad nisu izravno u njegovu vidokrugu. Misaone operacije kao što su usporedba, analiza i apstrahiranje djeteta stječe oko šeste godine, a to mu omogućuje postupni razvoj najboljih zamjena za stvarnost - pojmova. Razvoj spoznaje događa se postupnim ovladavanjem sve složenijim zamjenama za stvarnost i misaonim operacijama te uz neophodne uvjete kao što su djetetova aktivna interakcija s okolinom, posredovanje djetetova iskustva i osiguranje uvjeta za razvoj pozornosti i misaonih strategija. Osnovni procesi koji doprinose razvoju spoznaje kod djece uključuju sposobnosti za opažanje i razlikovanje senzornih

informacija (osjeti), interpretaciju i prepoznavanje senzornih podataka (percepcija), selektivnost u opažanju (pažnja) te više kognitivne procese kao što su razmišljanje, rasuđivanje i rješavanje problema (Andrilović i Čudina-Obradović, 1994). Budući da djeca još nisu razvila zamjene ili reprezentacije stvarnosti, njihovo razmišljanje se razlikuje od onog kod odraslih osoba.

Umjetnost igra važnu ulogu u razvoju kognitivnih vještina kod djece predškolske dobi. Kroz umjetnost, djeca razvijaju sposobnost opažanja, percepcije, mašte, kreativnosti i sposobnost rješavanja problema. Kroz proces stvaranja umjetničkog djela, dijete uči kako kreativno razmišljati i kako prenijeti svoje ideje i misli u vizualni oblik. Razvijaju se vještine kritičkog mišljenja jer djeca moraju donijeti odluke i izabrati koje materijale i boje koristiti, a također moraju procijeniti svoje radove i donijeti odluke o tome što popraviti ili promijeniti. Djeca također uče promatrati svijet oko sebe na drugačiji način, prepoznajući boje, linije, oblike i proporcije u predmetima. To pomaže u razvijanju prostorne svijesti i percepcije, što je korisno za razumijevanje matematičkih i znanstvenih koncepata. Umjetnost ima važan utjecaj u razvoju dječje mašte, što pomaže u razvijanju kreativnog razmišljanja i sposobnosti prepoznavanja veza i sličnosti između različitih ideja i pojmova. To može poboljšati dječje sposobnosti u rješavanju problema i izražavanju svojih ideja na kreativan način.

4.2.3. Emocionalne vještine

Emocionalni razvoj je ključan za razvoj ličnosti, a nastaju iz kombinacije naslijeđenih mehanizama reagiranja na emocionalne situacije i procesa socijalizacije u obitelji i neposrednom okruženju djeteta. Postoje tri načina socijalizacije emocija, prema Andrilović i Čudina-Obradović (1994): Kroz različite situacije, predmete ili pojave djeca uče kako to izaziva određene emocije poput straha ili radosti kroz promatranje i oponašanje osoba u svojoj okolini. Socijalna okolina dijete uči modele za izražavanje emocija, kao što su mimika, kretnje, govor i intenzitet izražavanja i priopćavanja drugima, npr. tuge, veselja ili straha. Izražavanje emocija drugima poziva druge da se uključe u emocionalno iskustvo, što je ključno za uzajamnost, zajedničko sudjelovanje i razvijanje suosjećanja s tuđim emocijama. Dijete također uči kontrolu emocija (samoregulacija) kroz socijalno učenje. Socijalna okolina obično potiče dijete da prikriva neke emocije, smanjuje intenzitet izražavanja ili ih izražava na društveno prihvatljiv način. Ovisno o emocionalnom kontekstu u kojem se uči, dijete može postati emocionalno suzdržanije ili otvorenije te razviti veću ili manju potrebu za socio-emocionalnim odnosima s okolinom.

Umjetnost ima važnu ulogu u razvoju emocionalnih vještina kod djece predškolske dobi. Aktivnosti umjetnosti, poput crtanja, slikanja, glazbe ili plesa, omogućuju djeci da izraze svoje osjećaje i emocije na kreativan način, što može biti posebno korisno ako nemaju riječi za opisivanje svojih osjećaja. Kroz umjetničke aktivnosti, djeca uče prepoznavati i identificirati svoje osjećaje, što je ključno za razvoj emocionalne inteligencije. Također, umjetnost pomaže djeci da razviju samosvijest i samopoštovanje, jer ih potiče da prihvate i izraze svoje emocije na konstruktivan način. Aktivnosti umjetnosti također potiču empatiju kod djece, jer ih uče razumijevati tuđe perspektive i osjećaje. Djeca stječu vrijedne socijalne vještine i empatiju kroz sudjelovanje u procesu stvaranja umjetničkih djela u suradnji s drugima. Ova iskustva pomažu im naučiti kako uspješno surađivati s drugima, rješavati probleme i izražavati se na konstruktivan način. Ovaj razvoj socijalnih vještina i empatije od iznimne je važnosti za njihov ukupni razvoj. Umjetnost može pomoći i u regulaciji emocionalnih reakcija kod djece, jer ih uči kako prepoznati i kontrolirati svoje emocije, što je ključno za razvoj emocionalne stabilnosti. Kroz umjetničke aktivnosti, djeca također mogu izraziti svoje osjećaje i emocije na siguran način, što može smanjiti stres i anksioznost.

4.3. Uloga umjetnosti na razvoj kreativnosti, imaginacije i samopouzdanja kod djece predškolske dobi

Umjetnost ima ključnu ulogu u razvoju kreativnosti, imaginacije i samopouzdanja kod djece predškolske dobi. Kroz umjetničke aktivnosti, djeca uče kako koristiti svoju maštu, istraživati nove ideje i stvarati nešto novo i jedinstveno. Kreativnost je sposobnost koja se razvija tijekom cijelog života, a djeca u predškolskoj dobi imaju jedinstvenu sposobnost da izraze svoje ideje i osjete radost stvaranja. Umjetnost pruža djetetu mogućnost da se izrazi na kreativan način, koristeći boje, oblike i teksture kako bi izrazilo svoje osjećaje i ideje. Kroz umjetničke aktivnosti, djeca također razvijaju svoju maštu, što im pomaže da razvijaju svoje kreativne sposobnosti. Kroz igru i istraživanje različitih materijala, djeca uče kako stvoriti nešto novo i jedinstveno, te razvijaju sposobnost razmišljanja izvan okvira. Umjetnost također može pomoći djeci da razviju samopouzdanje. Kada djeca stvaraju nešto jedinstveno i osobno, to ih može učiniti ponosnima na sebe i na svoje sposobnosti. Umjetnost također može pomoći djeci da se izraze na način koji osjećaju da je najprikladniji za njih, što im daje osjećaj kontrole i samostalnosti. Umjetničko izražavanje ima mnoge prednosti za razvoj djece u predškolskoj dobi, a razvoj samopouzdanja je samo jedna od njih. Kroz umjetnost, djeca uče da se izraze na kreativan način, razvijaju svoje ideje i sposobnosti, te stječu osjećaj sigurnosti u vlastite sposobnosti, što je ključno za njihov daljnji razvoj.

4.3.1. Razvoj kreativnosti

Kreativnost se može opisati kao sposobnost stvaranja originalnih i vrijednih ideja, rješavanje problema na nov i drugačiji način, te izražavanje novih koncepata i ideja kroz umjetnost, dizajn, glazbu, pisanje ili druge kreativne aktivnosti. Kreativnost nam omogućava razmotriti probleme i ideje iz drugačije perspektive i otkriti nove načine rješavanja problema ili razmišljanja o stvarima. Ova sposobnost zahtijeva otvoren um i fleksibilnost u razmišljanju. Kreativnost uključuje sposobnost povezivanja ideja koje nisu očite i kombiniranje različitih elemenata kako bi se stvorilo nešto novo i inovativno. Također uključuje hrabrost i otvorenost prema riziku, te spremnost na isprobavanje novih stvari i prihvaćanje nesigurnosti koje dolaze s tim. Kreativnost nam omogućava da kombiniranjem različitih ideja, koncepata i tehnologije koje se ne čine povezanim na prvi pogled kako bi stvorili nešto novo. To zahtijeva sposobnost pojedinca da na drugačiji način rješava probleme i stvara drugačije ideje i koncepte, a zahtijeva maštovitost i sposobnost povezivanja ideja iz različitih područja kako bi se stvorilo nešto nekonvencionalno. Kreativnost ima ključnu ulogu u razvoju djece predškolske dobi jer potiče njihovu maštu, inovativnost i sposobnost rješavanja problema.

Kreativno izražavanje počinje rano u životu. Novorođenčad i dojenčad manipuliraju igračkama, istražuju prostor, otkrivaju svoje dijelove tijela, uče o svijetu koji ih okružuje, a čak i kako riješiti probleme. Metodom pokušaja i pogrešaka otkriva svoje mogućnosti i kreativno rješava izazove. Umjetnost igra važnu ulogu u razvoju kreativnosti jer potiče ljude da misle na nove načine i izraze se na različite načine. Kreativnost je sposobnost stvaranja nečeg novog i originalnog, a umjetnost nudi mnogo mogućnosti za razvoj te sposobnosti. Kroz umjetničke discipline poput slikarstva, kiparstva, plesa, glazbe ili književnosti, ljudi mogu naučiti kako razmišljati izvan okvira, rješavati probleme na nekonvencionalne načine i izražavati svoje ideje na kreativan način. Umjetnost također potiče maštu, inovativnost i radoznalost, što su ključne karakteristike kreativnosti. Učenje umjetnosti također može potaknuti kreativnost na druge načine, kao što je razvoj samopouzdanja, disciplina, upornosti i inicijative. Ove karakteristike su korisne u svim aspektima života, ne samo u umjetničkim područjima. Stoga, umjetnost ima značajnu ulogu u razvoju kreativnosti, a ljudi bi trebali nastojati unaprijediti svoje umjetničke sposobnosti i tražiti nove načine izražavanja kako bi razvili svoju kreativnost.

4.3.2. Razvoj imaginacije

Imaginacija se može definirati kao sposobnost uma da stvara slike, misli, ideje i koncepte koji nisu prisutni u stvarnom svijetu. Imaginacija predstavlja važnu mentalnu

sposobnost koja omogućava ljudima da stvaraju slike, ideje i koncepte koji nisu ograničeni stvarnim svijetom. To znači da pojedinci mogu stvoriti mentalne predodžbe o stvarima koje ne postoje u fizičkom svijetu, kao što su ideje za inovativne proizvode, koncepte za arhitektonske projekte, umjetničke kreacije ili priče. Razvoj imaginacije važan je aspekt djetetova razvoja koji potiče kreativnost, rješavanje problema i socijalne vještine. Dijete koje ima razvijenu maštu može se lakše nositi sa stresom i promjenama u svom okruženju. Imaginacija je važna u procesu kreativnosti, inovativnosti i umjetničkog stvaralaštva, kao i u razvoju ljudske svijesti i empatije.

Umjetnost igra ključnu ulogu u razvoju imaginacije. Kroz umjetničke discipline, ljudi su u stanju zamisliti nove ideje i koncepte, stvarajući ih u svojim umovima prije nego što ih prenesu na platno, papir ili bilo koju drugu vrstu medija. Umjetnost također potiče maštu, što je ključni aspekt imaginacije. Kada ljudi stvaraju umjetnost, često koriste maštu da bi stvorili nešto novo i originalno. Kroz različite tehnike i tehnologije, umjetnici imaju sposobnost prenijeti svoje ideje i vizije na način koji nadilazi granice stvarnosti. Osim toga, umjetnost može pomoći ljudima da se suoče s teškim situacijama, izazovima i emocijama. Kroz umjetnički izraz, ljudi mogu osloboditi svoje emocije i potaknuti svoju imaginaciju da razviju nove načine izražavanja i rješavanja problema. Umjetnost ima značajnu ulogu u razvoju imaginacije, potičući ljude da istražuju nove ideje i koncepte te oslobađajući njihovu maštu. To je ključno za razvoj kreativnosti i inovativnosti, karakteristike koje su važne za uspjeh u mnogim područjima života.

4.3.3. Razvoj samopouzdanja

Samopouzdanje se može definirati kao vjerovanje u vlastitu sposobnost da se suočimo sa svakodnevnim izazovima i postignemo ciljeve. To uključuje pozitivno mišljenje o sebi, osjećaj vrijednosti i sposobnosti, te sposobnost da se nosimo s kritikama i neuspjesima. Samopouzdanje se razvija kroz iskustva i uspjehe koje postizemo u životu, kao i kroz podršku koju dobivamo od drugih. Osobe s visokim samopouzdanjem imaju tendenciju da budu optimistične, motivirane i da imaju pozitivan stav prema životu, dok osobe s niskim samopouzdanjem mogu biti nesigurne, sumnjičave i nezadovoljne sobom. Samopouzdanje kod djece predškolske dobi vrlo je važno za njihov emocionalni, kognitivni i socijalni razvoj. Djeca koja imaju visoko samopouzdanje obično su spremnija istraživati i učiti, te se lakše nose s novim situacijama i izazovima. Samopouzdanje se može razvijati kroz različite načine,

uključujući rad na poboljšanju vlastitih vještina, postavljanje ciljeva, prihvaćanje i učenje iz neuspjeha te pozitivnu podršku i povratne informacije od drugih.

Umjetničko izražavanje može imati značajnu ulogu u razvoju samopouzdanja kod djece u predškolskoj dobi. Kroz kreativne aktivnosti kao što su crtanje, slikanje, modeliranje ili plesanje, djeca razvijaju svoje kreativne sposobnosti, samostalnost i sposobnost izražavanja vlastitih ideja na kreativan način. Djeca koja se bave umjetnošću u predškolskoj dobi uče da ne postoji samo jedan "ispravan" način izražavanja. To im omogućuje da se osjećaju slobodnima da budu kreativni, rade na svojim idejama i izraze se na način koji je za njih najprikladniji. Kroz ovaj proces, djeca dobivaju samopouzdanje u svoje vlastite ideje i sposobnosti, što može biti korisno i u drugim aspektima njihova života. Umjetnost također pruža mogućnost dječjoj mašti da se slobodno razvija, što može potaknuti njihovu znatiželju, a time i daljnji razvoj samopouzdanja. Kada djeca primijete da njihova kreativnost i mašta mogu stvoriti nešto posebno i jedinstveno, to ih motivira da budu aktivni i radoznali, što može utjecati na njihov razvoj i rast kao osobe.

5. Umjetničke aktivnosti u predškolskom obrazovanju

Umjetnost može igrati važnu ulogu u obrazovanju djeteta predškolske dobi na razne načine. Kao što je već spomenuto, umjetnost može služiti kao sredstvo samo-izražavanja, što je važno za razvoj emocionalne inteligencije i samopouzdanja.

Umjetnost je ponekad dokumentarna, kritična prema nepravdama, uključena na planu religije ili ideologije. Često je ukrasna, povezuje se s funkcijom predmeta ili prostora, ponekad vraća čovjeka na svoje iskonske izvore, čini ga svjesnim opasnosti jednostranog mišljenja i postupaka, itd. , no u svim slučajevima koristi likovna sredstva. (Herceg, Rončević i Karlavaris, 2010, str. 15).

Osim toga, umjetnost može potaknuti kreativnost i inovativnost, što su ključne vještine u suvremenom društvu. Kroz umjetničke aktivnosti, djeca se mogu suočiti s izazovima i rješavati probleme na kreativan način, razvijajući tako kritičko mišljenje i sposobnost rješavanja problema. Uz već navedeno, umjetnost također može služiti kao sredstvo za učenje drugih predmeta. Primjerice, likovna umjetnost može pomoći djeci da nauče o povijesti umjetnosti, a glazba može pomoći djeci da nauče o glazbenoj teoriji. Osim toga, umjetnost može biti korisna za djecu s različitim stilovima učenja, pružajući im alternativne načine razumijevanja i izražavanja. Na primjer, neka djeca mogu lakše razumjeti matematičke koncepte kroz vizualne umjetničke izraze poput grafika ili geometrijskih oblika. Djeca koji se više oslanjaju na emocionalne i osjetilne prijeme mogu bolje razumjeti društvene i povijesne

koncepte kroz izraze poput dramskih predstava ili filma. Kreativni proces u umjetnosti može poticati kritičko razmišljanje, samopouzdanje, inovativnost i suradnju, što su sve važne vještine koje se mogu primijeniti u svim područjima života. Učenje umjetnosti može također pomoći djeci u razvoju emocionalne inteligencije, što može poboljšati njihove odnose s drugima i njihovu sposobnost rješavanja problema. Ukratko, umjetnost može biti iznimno vrijedno sredstvo za obrazovanje, kako za razvoj kreativnosti i izražavanja, tako i za učenje drugih predmeta i razvoj vještina koje su ključne za uspjeh u životu.

5.1. Aktivnosti i metode za poticanje umjetničkih sposobnosti u predškolskom odgoju

Razvoj umjetnosti u predškolskom obrazovanju je važan za razvoj djece u cjelini, a može se postići različitim aktivnostima i metodama. Neki od načina na koje se može poticati umjetnički razvoj djece u predškolskoj dobi uključuju:

Stvaranje likovnih radova - Djeca se mogu poticati na likovno stvaralaštvo kroz istraživanje materijala, kroz istraživanje formata i raznih postupaka likovnog stvaranja.

Glazbene aktivnosti - poput pjevanja, sviranja i plesa mogu pomoći u razvoju dječje umjetničke sposobnosti. Djeca se mogu potaknuti da koriste razne glazbene instrumente kako bi stvorili svoju glazbu.

Plesne aktivnosti – plesne igre i improvizacija, mogu biti izvrsna prilika za razvoj dječje umjetničke sposobnosti u predškolskom obrazovanju.

Igranje uloga - kroz igranje uloga, djeca se mogu potaknuti na kreativno izražavanje i razvoj svoje mašte. Djeca mogu biti potaknuta da se igraju različitih uloga poput glumaca, pjevača, umjetnika ili kipara.

Dramske aktivnosti - poput kazališnih predstava ili dramskih igara mogu pomoći u razvoju dječjih umjetničkih sposobnosti. Djeca se mogu potaknuti da izraze svoje osjećaje i ideje kroz različite dramske aktivnosti.

Kreativne radionice - odličan način za djecu da se upoznaju s različitim umjetničkim tehnikama i materijalima. Kroz ovakve radionice djeca mogu razvijati svoju kreativnost i izražavati se na različite načine.

Posjeti muzejima i galerijama - izvrsna prilika za djecu da vide različita umjetnička djela i steknu uvid u različite umjetničke stilove i tehnike.

Autori Herceg i sur. navode kako „općeobrazovni segment likovnih aktivnosti ima za cilj u okviru mogućnosti dobi, upoznati djecu s likovnom umjetnošću, kultivirati njihov odnos prema likovnim vrijednostima, razvijati likovnu kreativnost“ (Herceg i sur. , 2010)

Likovni odgoj obuhvaća sve djelatnosti, koje omogućavaju djetetu da razvije svoje doživljajne i stvaralačke sposobnosti, ne samo u crtanju, nego i u slikanju, modeliranju, građenju – i to u raznolikim, bogatim i interesantnim tehnikama, a posebna pažnja se posvećuje estetskom odgoju u doživljavanju umjetnosti s krajnjim ciljem odgajanja čovjeka sposobnog za ispravno estetsko vrednovanje svojih i tuđih proizvoda (Himmelrajh, 1959, str. 11).

Kombinacijom ovih aktivnosti i metoda mogu pomoći u razvoju dječje umjetničke sposobnosti i kreativnosti u predškolskom obrazovanju

5.1.1. Utjecaj likovnih aktivnosti na razvoj likovnog izričaja

Kroz likovne aktivnosti djeca razvijaju svoju kreativnost, motoričke sposobnosti, percepciju, te se uče izražavati i komunicirati putem likovnih izričaja. Razvoj likovnog izražavanja kod predškolskog djeteta prati razvoj njegovih kognitivnih procesa, motoričkih sposobnosti i povećanje sposobnosti korištenja likovnih materijala. Prema suvremenim istraživanjima autora Milbrath (1998) i Smith (1993), sposobnost likovnog izražavanja prati faze Piagetovog razvoja kognitivnih procesa, od senzomotoričke faze do kraja druge i početka treće godine, preko rane predoperacijske faze, do namjernog prikazivanja predmeta koje se događa pri kraju predoperacijske faze. Faze likovnog razvoja se ne mogu jasno razgraničiti jer se oblici iz prethodne faze i dalje zadržavaju u višoj fazi.

U *fazi šaranja*, djeca su zainteresirana za pokret svoje ruke, a manje obraćaju pozornost na crte koje proizlaze iz njihovih pokreta. Pokreti su nenamjerni i često bez određenog cilja. Odrasli mogu potaknuti razvoj likovnih sposobnosti postavljajući pitanja koja će djecu upozoriti na proces rada i rezultate njihove aktivnosti.

Sljedeća faza likovnog razvoja djeteta, naziva se još *slučajno prikazivanje stvarnosti*, događa se postupni pomak s usredotočenosti na pokret na usredotočenost na likovne elemente. Karakteristično je najprije likovno istraživanje crte, oblika, boje, a postiže se veća motorička kontrola i namjerno crtanje crta i oblika. Pojavljuje se prvi oblik, krug, a dijete započinje crtež bez jasne zamisli, no postupno dobiveni likovni rezultat povezuje s nekim predmetom u okolini, pridajući crtežu ime prema slučajnoj sličnosti. Dijete je poneseno i emocionalnim značenjem predmeta. Zapčinje po vezivanje kruga s dodatnim crtama, prva reprezentacija čovjeka. Za poticanje razvoja likovne sposobnosti u toj fazi važno je najprije poticati likovno istraživanje i eksperimentiranje. Djetetu treba nuditi različite materijale, različite debljine kista, različite oblike i veličine papira.

U *fazi namjernog subjektivnog prikazivanja stvarnosti*, tj. kad započinje dobivenim oblicima dodavati značenja (imena), valja započeti razgovor o značenju crteža tako potičemo povezivanje elemenata u cjelinu.

U *fazi namjernog objektivnog prikazivanja stvarnosti* i crteža, povećane tehničke i motoričke sposobnosti djeteta omogućuju svjesno i namjerno oponašanje predmeta i stvarnosti u skladu sa sve većim mogućnostima simboličkog mišljenja. Dijete se više usredotočuje na cjelinu i nastoji ispuniti cijelu površinu papira. U ovoj fazi djetetova likovna sposobnost je u kreativnom razdoblju, a estetske vrijednosti dječjeg crteža u toj fazi imaju sličnosti s vrijednostima zrelih slikara. Dijete se igra bojama i oblicima slobodno i nekonvencionalno, bez zabrinutosti za realističnu reprezentaciju stvarnosti. Ovo se razdoblje naziva i prekonvencionalnim razdobljem, jer dijete još nije opterećeno pravilima, dogovorima i uobičajenim načinima prikazivanja stvarnosti.

Prva likovna aktivnost djeteta je uživanje u pokretu i ovladavanju prostorom, što je izvor kinestetskog osjeta. Likovne aktivnosti se odnose na sve vrste umjetničkih aktivnosti koje koriste vizualne elemente, poput boja, linija, oblika i tekstura, kako bi se stvorila umjetnička djela. Ove aktivnosti mogu uključivati razne tehnike, poput slikanja, crtanja, kiparstva, grafike, fotografije, instalacija i digitalne umjetnosti.

5.1.2. Crtanje

Crtanje je likovna aktivnost u kojoj umjetnik koristi različite alate za stvaranje vizualnih prikaza na ravnoj površini. Crtanje uključuje stvaranje slika i kompozicija korištenjem različitih linija i oblika. Crtež je jedan od najpopularnijih i ključnih načina javnog izražavanja tijekom povijesti ljudske civilizacije, a jedan od najjednostavnijih i najučinkovitijih načina komuniciranja ideja. Iz tog razloga crtanje je jedna od najosnovnijih i najčešćih likovnih aktivnosti u predškolskom odgoju. Djeca mogu crtati svoje ideje i maštu koristeći različite alate i materijale. Alati koje djeca mogu koristiti za crtanje uključuju olovke, kistove, kreda, flomastere i bojice. Također mogu koristiti i druga pomagala kao što su selotejp, spužve i šablone koje mogu dodati posebne efekte i teksture na crtež. Podloge za crtanje mogu biti različite, od papira do kartona, platna, stiropora i drugih materijala koji pružaju različite teksture i omogućavaju djeci da stvaraju na različitim površinama. Također mogu crtati na objektima poput kamenja, drva, stakla i drugih predmeta koji pružaju dodatne mogućnosti za kreativno izražavanje. Crtanje je dobra aktivnost za razvoj finih motoričkih sposobnosti kod djece, kao i za poticanje mašte, kreativnosti i izražavanja osjećaja. Djeca mogu koristiti crtanje

kao sredstvo za razvoj svijesti o oblicima, bojama, teksturama i proporcijama, kao i za stvaranje veza između vizualne percepcije i motoričke koordinacije. Crtanje također pruža priliku za razvoj koncentracije, pažnje i samopouzdanja kod djece. Ova aktivnost može poboljšati motoričke sposobnosti, kreativnost i razvoj vizualne percepcije. Kroz crtež, umjetnik može izraziti svoju kreativnost i prikazati ideje, osjećaje i emocije na različite način.

5.1.2. Fotografija djeteta koje crta

5.1.3. Slikanje

Slikanje je likovna aktivnost koja se sastoji od nanošenja boja na površinu kao što su platno, papir, drvo ili zid kako bi se stvorila umjetnička djela. Slikanje je jedna od najpopularnijih i najčešćih likovnih aktivnosti u predškolskom odgoju. Slikanje omogućuje djeci da se izraze na vizualan način, stvarajući slike i kompozicije kroz korištenje različitih tehnika i materijala. Slikanje pruža veliku slobodu u izražavanju jer djeca mogu miješati boje, primjenjivati slojeve boje i eksperimentirati s različitim tehnikama, poput kapanja, špricanja ili upotrebe različitih alata poput spužvi ili štapića. U slikanju se koriste različite tehnike i mediji, uključujući akrilne i uljane boje, vodene boje, tempere ili sprejevi. Medij se obično nanosi na podlogu četkom, ali se mogu koristiti i drugi pribor, poput noževa, spužvi i zračnih kistova. Kroz slikanje, umjetnik može izraziti svoju kreativnost, viziju, emocije i ideje, stvarajući jedinstvena umjetnička djela koja mogu imati različite stilove i tehnike. Slikanje se može izvoditi na različite načine, kao što su realistički prikazi, apstraktni izrazi ili kolaži. Razlika između slikanja i crtanja leži u načinu na koji se koriste materijali i tehnike. Crtanje se obično

odnosi na stvaranje slika korištenjem linija, dok se slikanje odnosi na primjenu boja i tekstura kako bi se stvorila slika ili kompozicija. Crtanje i slikanje ponekad se koriste i u kombinaciji, crtež se obično izvodi prije slikanja kako bi se istražile mogućnosti kompozicije i riješili problemi.

5.1.3. Fotografija djece koje slikaju

5.1.4. Modeliranje

Modeliranje je važna likovna aktivnost za djecu od najranije dobi jer potiče razvoj finih motoričkih vještina, kreativnosti, mašte i sposobnosti rješavanja problema. Kroz modeliranje, djeca imaju priliku istraživati različite oblike, teksture i boje, stvarajući tako svojevrsne likovne eksperimente. U predškolskom odgoju, modeliranje se može uključiti u razne likovne aktivnosti, kao što su izrada skulptura, izrada lutaka, izrada modela životinja, izrada apstraktnih oblika i sl. Djeca se mogu susresti s različitim materijalima za modeliranje kao što su glina, plastelin, papir-mache, gips i sl. Djeca mogu koristiti različite tehnike modeliranja, poput oblikovanja, valjanja i gnječenja, što također pruža različite senzorne iskustva. Kroz takve aktivnosti, djeca mogu razvijati svoje sposobnosti senzorne integracije, učeći kako koristiti različite senzorne informacije kako bi stvorili smislenu cjelinu. Modeliranje uključuje oblikovanje materijala u željenu formu, pomoću ruku i raznih alata. Proces modeliranja uključuje oblikovanje materijala u željenu formu, pomoću ruku i raznih alata. Upotreba alata za modeliranje također može biti važna jer djeca kroz to razvijaju svoju finu motoriku, koordinaciju oko-ruka te vještinu oblikovanja i stvaranja željenog oblika. Alati za modeliranje mogu biti razni, ovisno o materijalu koji se koristi. Od alata se koriste noževi, lopatice, četkice

i drugi specijalizirani alati kako bi oblikovali materijal i stvorili željenu formu. Kiparstvo je vjerojatno najpoznatiji primjer modeliranja, s mnogim kiparima koji koriste ovu tehniku kako bi stvorili svoja umjetnička djela. Modeliranjem stvaramo realistične, ali i apstraktne figure, predmete, arhitektonske modele, kipove, te druge oblike. Modeliranje može biti vrlo korisno za razvoj prostorne percepcije i sposobnosti percepcije detalja. Kroz modeliranje osvježujemo prostorne odnose između dijelova svog modela, kao i detalja koji čine cijelu formu. To ih potiče da razvijaju svoju sposobnost procjene i razumijevanja prostora.

5.1.4. Fotografija djeteta koje modelira

5.1.5. Kolaž

Kolaž je likovna tehnika koja se sastoji od stvaranja novog vizualnog djela spajanjem različitih materijala, poput papira, tkanine, fotografija, dijelova novina, drva, kamenja, konca, metalnih predmeta i drugih sličnih materijala. Kolaž se može koristiti za stvaranje apstraktnih i figurativnih radova, a moguće je koristiti bilo koju kombinaciju materijala i boja kako bi se stvorio željeni učinak. Kolaž je popularan u mnogim kreativnim disciplinama, uključujući slikarstvo, grafiku, dizajn, modu i druge. Kolaž se često koristi za eksperimentiranje s teksturama, bojama i oblicima, kao i za stvaranje složenih vizualnih priča. Tehnika kolaž može se izvoditi na različite načine. Jedan način je da se materijali izrežu u određene oblike i zatim zalijepe na podlogu kako bi se stvorio željeni oblik. Drugi način je da se materijali preklope, izbace ili nabacuju na površinu kako bi se stvorila željena tekstura i dubina. Kolaž pruža djeci priliku da izraze svoje emocije i osjećaje kroz umjetnički izraz, što je posebno važno u razvoju emocionalne inteligencije. Djeca također mogu razvijati svoje socijalne vještine kroz kolaž jer

moгу raditi u grupi, dijeliti materijale i ideje, te surađivati s drugima u stvaranju zajedničkog umjetničkog djela. Kolaž je izvrstan način za poticanje dječje samopouzdanje i pozitivnog stava prema učenju jer omogućuje djeci da budu samostalni u svojim stvaralačkim procesima, te da se izraze na način koji odgovara njihovoj osobnosti i stilu. Kroz kolaž, djeca mogu razvijati svoju kreativnost, maštu i sposobnosti rješavanja problema, te pritom uživati u kreativnom procesu stvaranja. Pomoću kolaža se mogu stvoriti različiti obrasci, teksture i slike koje bi bile teško postići samo jednom tehnikom, što omogućuje stvaranje različitih stilova i efekata.

5.1.5. Fotografija djeteta koje izrezuje kolaž

5.2. Utjecaj glazbenih aktivnosti na razvoj glazbenog izričaja

Prema suvremenim teorijama koje su predložili Hodges (2002) i Pratt (1997), glazbene sposobnosti su temeljene na naslijeđenim biološkim mogućnostima za prepoznavanje i reprodukciju zvukova i zvukovnih kombinacija, koje su prisutne u svakom normalno razvijenom djetetu. Ove sposobnosti se pojavljuju rano u životu, a čak i fetus reagira na vanjske zvukove i ritmičke podražaje. Danas znamo da su biološke osnove glazbenih sposobnosti povezane sa specifičnim strukturama u prednjem dijelu desne moždane polutke. Ove strukture omogućuju percepciju glazbe, uključujući osjetljivost na visinu tona, ritmičke promjene tona, jakost tona i melodijsku konturu.

Sposobnost novorođenčeta da reagira na različite vrste zvučnih i umjetničkih podražaja već u prvim danima života ukazuju na to da glazbeni razvoj započinje ranije, čak i tijekom prenatalnog perioda o čemu postoje brojna istraživanja (Radoš, 2010). Glazbene sposobnosti uključuju nekoliko različitih sposobnosti, uključujući razumijevanje melodije koje se temelji

na osjećaju za visinu tona, pamćenje melodije i ritma, razlikovanje tonova i ritmova, izvođenje i improvizaciju te emocionalno doživljavanje glazbe. Glazbena sposobnost je fiziološki odvojena od sposobnosti govora, što se jasno očituje u slučajevima oštećenja mozga gdje se govorne sposobnosti mogu potpuno izgubiti, dok su glazbene sposobnosti i sposobnosti za komponiranje ostale očuvane. Iako sva djeca imaju biološku osnovu za razvoj glazbenih sposobnosti, postoje velike individualne razlike u tom području, koje su veće nego u području govornih sposobnosti, a mogu se primijetiti već u prvim dvjema godinama života. Dakle, sva djeca pokazuju razvoj glazbenih sposobnosti od rođenja. Utjecaj okoline u najranijem djetinjstvu ima veliki utjecaj na razvoj glazbene sposobnosti djeteta. Prirodna glazbena osjetljivost se smatra da postiže maksimalni stupanj između pete i šeste godine života, no postoji kritično razdoblje za razvoj koji traje od rođenja do druge godine života, što je vrijeme najveće osjetljivosti na glazbene podražaje. Stoga, djetetov prirodni razvoj glazbenih sposobnosti treba podržati primjerenom glazbenom okolinom koja omogućuje djetetu izloženost pjevanju i glazbi, te aktivno sudjelovanje u glazbenom doživljaju. Količina i vrsta zvukovne okoline kojom su djeca okružena u najranijoj dobi značajno utječe na stupanj osjetljivosti na glazbu. Spiralni model glazbenog razvoja Swanwicka i Tillmana (prema Lehmannu, Slobodi i Woodyju, 2007) razlikuje četiri faze glazbenog razvoja: do četvrte godine, od pete do devete godine, od desete do petnaeste godine i nakon petnaeste godine. Prve dvije faze karakterizira faza ovladavanja i imitacije, a temelje se na auditivnoj percepciji, istraživanju zvuka te manipulaciji ritamskih glazbala. Između pete i osme godine života stabilizira se prirodna glazbena sposobnost koja predstavlja razvojni potencijal koji ovisi o ranim glazbenim iskustvima. Prirodna glazbena sposobnost se očituje u sposobnosti razlikovanja tonova i ritma, te se posebno izražava u obliku audijacije - izravne impresije ili intuitivnog odgovora na glazbeni podražaj bez glazbenog obrazovanja. Sposobnost audijacije je osnova za glazbeno pamćenje, što je nužan preduvjet za uspjeh u glazbenom obrazovanju. Čini se da je audijacija direktni izraz uspješnosti prve okoline u aktiviranju biološkog glazbenog potencijala, što će biti veće ako je prirođena biološka osjetljivost na glazbene podražaje veća, te ako je glazbena okolina djetetu bila bogatija i primjerenija od rođenja do njegove šeste godine.

5.2.1. Slušanje glazbe

Slušanje glazbe je perceptivna aktivnost u kojoj pojedinac namjerno prima i doživljava zvukove, melodije, harmonije, ritmove i tekst glazbenih kompozicija. To uključuje pažljivo koncentriranje na zvučne elemente, kao i emocionalnu reakciju na glazbu. Slušanje glazbe može biti pasivno, gdje osoba jednostavno uživa u glazbi bez dodatnih aktivnosti, ili aktivno, kada pojedinac promišlja o glazbi koju čuje. Aktivnost slušanja glazbe može biti izuzetno korisna za djecu u predškolskom dobu, jer ne samo da potiče razvoj njihovih glazbenih sposobnosti, već i pomaže u razvoju jezičnih, kognitivnih, motoričkih i socijalnih vještina. Djeca u jasličkoj dobi, do treće godine, trebaju najviše slušati glazbu i otkrivati zvučnu okolinu kako bi se pobudilo njihovo zanimanje i naviknuli se na glazbu. Slušanjem glazbe počinje glazbeni razvoj, s naglaskom na osjetilnu sastavnicu dječje osobnosti, a glazbene reakcije ovise o stupnju razvoja svakog djeteta. Prema Radoš (2010), u dobi od oko tri godine, ovisno o društvenim uvjetima i kvaliteti glazbene stimulacije, javljaju se razlike u dječjim glazbenim reakcijama. Period od treće do šeste godine života predstavlja veću mogućnost za dječji glazbeni razvoj, a kvaliteta prethodnog glazbenog odgoja može utjecati na postizanje konkretnijih rezultata u tom razdoblju. Cilj je pretvoriti slučajno slušanje u svjesno osluškivanje, pobuditi interes za sve zvučno što ih okružuje, razvijati auditivnu radoznalost te stvoriti temelje za upoznavanje, pamćenje i analizu zvučnih dojmova. Brojalice i kratke pjesme su odličan materijal za slušanje i učestalo ponavljanje bez potrebe za učenjem po sluhu. Djeca mogu razviti glazbene sposobnosti poput sluha, ritma, melodije, harmonije i dinamike kroz aktivno slušanje glazbe. Različiti glazbeni žanrovi potiču mozak djeteta da prepozna i razlikuje različite zvukove i tonove, što je ključno za daljnji razvoj glazbenih sposobnosti.

5.2.2. Sviranje na instrumentima

Sviranje na instrumentu je glazbena aktivnost u kojoj osoba koristi glazbeni instrument ili bilo koji drugi glazbeni uređaj, kako bi proizvela zvukove i stvorila glazbu. To uključuje sviranje nota, akorda, ritmova i melodija na instrumentu putem fizičkog dodira i manipulacije glazbenim uređajem. Brojne pozitivne učinke na razvoj djeteta ima aktivnost sviranja instrumenta. Sviranje instrumenta pomaže u razvoju glazbenih sposobnosti, ali i u razvoju kognitivnih, motoričkih i socijalnih vještina. Sviranje instrumenta pomaže djeci da razviju glazbene sposobnosti, poput sluha, ritma, melodije, harmonije i dinamike. U predškolskom odgoju, sviranje instrumenata može se prilagoditi dobi djeteta i dostupnosti instrumenata. Djeca mogu koristiti jednostavne instrumente kao što su ksilofon, blok i zvečke ili čak koristiti

predmete poput žlica i lonaca za improviziranje. U ovoj ranoj fazi, naglasak je na istraživanju zvukova putem raznih zvečki i predmeta koji ih okružuju, a koji mogu proizvesti zvuk. Kroz upoznavanje s različitim instrumentima, djeca uče prepoznavati i razlikovati različite tonove i zvukove te razvijaju sposobnosti u prepoznavanju i razumijevanju glazbenih elemenata. Sviranje instrumenta može poboljšati kognitivne vještine djece, poput pažnje, koncentracije, memorije i sposobnosti rješavanja problema. Kada djeca sviraju instrument, moraju se fokusirati na note, ritam i tehniku sviranja, što pomaže u razvoju pažnje i koncentracije. Također, sviranje instrumenta zahtijeva zapamćivanje i vježbu, što poboljšava sposobnost pamćenja i rješavanja problema. Kada djeca sviraju instrument, moraju kontrolirati pokrete svojih ruku, prstiju i tijela, što pomaže u razvoju fine motorike i koordinacije pokreta. To im može pomoći u razvoju motoričkih vještina, poput razvoja fine motorike i koordinacije pokreta.

5.2.2. Fotografija djevojčica koje sviraju glazbene instrumente

5.2.3. Pjevanje

Pjevanje je vokalna izvedbena umjetnost u kojoj osoba koristi svoj glas kako bi proizvela melodiju i riječi. Pjevanje uključuje kontrolirano moduliranje tonova, intonaciju, ritam i dinamiku kako bi se izrazile emocije i prenijele poruke ili priče putem glazbe i teksta. Pjevanje je vrlo važna aktivnost u predškolskom odgoju jer pruža brojne koristi u razvoju djeteta. Ono pomaže u razvoju govora, sluha, kreativnosti, socijalizaciji, emocionalne inteligencije, ali i fizičkog razvoja, jer djeca dok pjevaju koriste različite dijelove tijela. Pjevanje se može provoditi od najranije dobi. Djeca već od dojenačke dobi mogu uživati u slušanju pjesmica i usvajati ritam i intonaciju. Kako dijete raste, pjevanje se može provoditi

kroz različite aktivnosti kao što su pjevanje dječjih pjesmica, plesanje uz glazbu, improviziranje pjesmica, sviranje jednostavnih instrumenata i stvaranje vlastitih pjesama. Kod pjevanja u predškolskom odgoju, važno je imati raznolikost pjesmica koje se pjevaju. Pjesmice bi trebale biti prilagođene dobi djeteta, imati jasne i jednostavne tekstove, te biti povezane s aktivnostima koje se provode u vrtiću ili kod kuće. Također je važno da se pjevanje ne provodi samo u glazbenoj aktivnosti, već i u drugim aktivnostima poput igre, pripreme hrane, čišćenja itd. Pjevanje se provodi u opuštenoj i ugodnoj atmosferi gdje se djeca potiču da sudjeluju i izraze svoje mišljenje. Djeca bi trebala biti ohrabrena da izraze svoje mišljenje o pjesmama koje se pjevaju, te da se ponekad dopuste improvizacije i eksperimentiranje s ritmom i melodijom.

5.2.3. Fotografija djece koja pjevaju

5.2.4. Ritmičke igre

Ritmičke igre su igre koje uključuju korištenje ritma, glazbe i koordinaciju pokreta kao glavne elemente. Ove igre uključuju ponavljanje određenih ritmičkih uzoraka ili koraka u skladu s glazbenim ritmom ili zvukom. Ritmičke igre uključuju razne aktivnosti, poput plesa, pjevanja, igranja ritmičkih igara s raznim rekvizitima poput štapova, loptica ili vrpce, ili čak stvaranja vlastitih ritmičkih kompozicija. Kroz ove aktivnosti, djeca se uče slušati glazbu, prepoznavati ritam i puls. Kroz ritmičke igre poboljšavamo djetetovu pažnju, koncentraciju i sposobnost slušanja, što će im biti korisno kasnije u životu. Ritmičke igre također mogu pomoći u razvijanju djetetove kreativnosti i samopouzdanja, jer im omogućuju da se izraze na kreativan

način i budu aktivni sudionici u igri. Djeca se mogu igrati uz različite vrste glazbe i razvijati koordinaciju pokreta, ritmički osjećaj i kreativnost.

5.3. Plesne aktivnosti: plesanje uz glazbu, plesne igre, izražajni ples

Ples je vrlo dobra aktivnost za rad s djecom jer je prikladna svim dobnim skupinama. Kroz ples, djeca razvijaju osjećaj za estetiku, ritam, harmoniju i, što je najvažnije, za pravilno držanje tijela. Ples ima značajan pozitivan utjecaj na razvoj mnogih sposobnosti kod djece. Primjerice, kroz ples djeca razvijaju osjećaj za ritam, pokret, ljepotu izvođenja pokreta, sposobnost vizualizacije vlastitog položaja u skupini, ali prije svega plesom razvijaju temeljne motoričke sposobnosti poput fleksibilnosti, snage, ravnoteže, brzine i koordinacije. Ples se može započeti jednostavnom aktivnošću kao što je hodanje, koja se dodatno obogati ritmičnom glazbom i dodatnim pokretima. Tako, hodanje postaje plesna aktivnost koja djeci pruža sasvim novu dimenziju. Ples također potiče pravilno funkcioniranje tjelesnih funkcija, osobito kardiovaskularnog i respiratornog sustava, te na razvoj antropoloških obilježja djece. Plesne aktivnosti su vrlo važne u predškolskom odgoju iz više razloga. Kroz ples, djeca uče koordinirati svoje pokrete, razvijaju ravnotežu, gracioznost i fleksibilnost.

Plesanje uz glazbu je fizička i umjetnička aktivnost koja uključuje ritmičko kretanje tijela i udova u skladu s glazbenim ritmom i melodijom. Ova aktivnost obično kombinira elemente izražavanja, samo izražavanja, tjelesne koordinacije i emocionalnog izraza. potiču razvoj fine motorike, što je važno za pisanje, crtanje i ostale aktivnosti koje zahtijevaju preciznost i kontrolu pokreta.

Plesne igre su aktivnosti u kojima sudionici koriste svoje tijelo kako bi se izrazili i komunicirali kroz pokrete i ritmove. Ove igre obično uključuju kombinaciju koreografiranih pokreta i improvizacije te se izvode uz glazbu. Plesanje u grupi razvija suradnju i međusobno poštovanje. Djeca uče dijeliti prostor i pozornost, te se uče slušati i pratiti upute. Ples također pruža priliku za međusobno povezivanje, stvaranje prijateljstava i razvijanje samopouzdanja.

Izražajni ples je oblik plesa koji se fokusira na izražavanje emocionalnih i psiholoških stanja, unutarnjih osjećaja i priča putem pokreta tijela. Izražajni ples omogućuje djeci da izraze svoje osjećaje i ideje na kreativan način. Ovaj oblik plesa često naglašava individualnost i subjektivnost izvođača te se koristi kako bi se prenijeli duboki osjećaji, misli i iskustva publici. Ples može biti vrlo emocionalan i djeca mogu izraziti svoje osjećaje kroz pokrete tijela i izraze lica. To je posebno važno u predškolskoj dobi kada djeca još nemaju razvijene govorne vještine i ples može biti način za izražavanje onoga što osjećaju. Plesne aktivnosti potiču razvoj

glazbene pismenosti i osnovnih glazbenih pojmova, poput ritma i tempa. Djeca uče slušati glazbu i pratiti njezin ritam i melodiju. To može imati pozitivan utjecaj na razvoj jezičnih vještina i razumijevanje matematike, jer su ritam i tempo temeljne matematičke i glazbene koncepcije.

5.3. Fotografija djevojčice koja pleše

5.4. Dramske aktivnosti: simbolička igra i igranje uloga

Predškolska djeca često se igraju simboličkih igara, što znači da se svjesno pretvaraju u stvarnosti u nešto drugo. Prema autorici Miri Perić Kraljik (2009), simbolička igra je temelj za dramsku igru, koja je motivirajuća i planirana. Stoga, važno je ponuditi maloj djeci jednostavne planirane dramske igre pomoću kojih djeca uče o sebi, drugima i svijetu oko sebe. Djeci je simbolička igra prirodna, ona se u njima spontano razvija. Takav oblik dramske igre nazivamo spontana dramska igra. One igraju važnu ulogu u predškolskom odgoju jer pomažu u razvoju dječje kreativnosti, izražavanju emocija i socijalizaciji. U predškolskom odgoju, dramsku aktivnost možemo provoditi kroz razne oblike, poput igre uloga, lutkarskih predstava, kazališnih predstava, glume, plesa, pjevanja itd. Autorica Perić Kraljik navodi da je Dramska igra uspješnija što je dijete mlađe, predškolsko dijete je otvorenije za novitete i nema srama kao starije dijete (2009). Igra uloga je oblik društvene igre ili izvedbenog umjetničkog izražavanja u kojem osoba preuzima i izvodi ulogu ili lik različit od vlastite osobnosti. Ona može pomoći u razvoju kreativnosti, mašte i socijalnih vještina kod djece. Igra uloga može biti spontana i neformalna, poput igre djece, ili strukturirana i organizirana, kao u slučaju izvedbenih umjetničkih performansa ili pozoričnih predstava. Dramske igre su način na koji djeca istražuju svijet odraslih, te uče oponašajući ih. Djeca mogu učiti kako se ponašati u

određenim situacijama, razvijati empatiju i suosjećanje prema drugima te učiti kako komunicirati i surađivati s drugima. Lutkarske predstave su također važne u predškolskom odgoju jer djeca mogu razvijati kreativnost i maštu, a istovremeno uče o svijetu oko sebe i različitim emocijama. Djeca također mogu razviti svoje govorne i jezične vještine kroz oponašanje različitih likova i izražavanje njihovih osjećaja. Kazališne predstave i gluma mogu pomoći u razvoju samopouzdanja kod djece, jer ih potiču da se izraze i budu u središtu pažnje.

5.4. Fotografija dječaka u simboličkoj igri

6. Zaključak

Umjetnost ima važnu ulogu kako u društvu tako i u razvoju djeteta predškolske dobi. Kroz različite vrste umjetnosti djeca imaju priliku izražavati svoje emocije, razvijati motoričke i kognitivne vještine te poticati kreativnost, imaginaciju i samopouzdanje. Dijete koje se izlaže arhitekturi razvija prostornu svijest i perceptivne vještine. Kroz promatranje i interakciju s arhitektonskim elementima, poput građevina i struktura, djeca uče o oblicima, proporcijama, bojama i teksturama. Kroz rad s glinom, plastelinom ili drugim materijalima za oblikovanje, djeca razvijaju finu motoriku, koordinaciju oka i ruke te propriocepciju. Djeca pomoću slikarstva razvijaju vizualne vještine, uče boje i oblike te obraćaju pozornost na detalje razvijajući pritom svoju kreativnost, koncentraciju i izražajnost. Glazba ima snažan utjecaj na razvoj predškolskog djeteta. Kroz slušanje, pjevanje ili sviranje instrumenata, djeca razvijaju slušnu percepciju, ritam, melodiju i harmoniju. Recitiranje i slušanje poezije pomaže djeci da razviju jezične vještine, obogate vokabular i potiču bolje razumijevanje jezika. Sudjelovanje u izvedbenim umjetnostima kao što su ples, kazalište ili pantomima, potiče motorički razvoj,

tjelesnu svijest i samoregulaciju. Kinematografija pruža djeci vizualno i auditivno iskustvo pomoću gledanja filmova i animacija. To potiče njihovu maštu, emocionalno povezivanje s likovima i pričama te potiče razumijevanje narativa i vizualnih medija.

Kroz sve faze predškolske dobi, umjetnost igra specifičnu ulogu u poticanju razvoja djeteta. Pruža mu priliku za istraživanje, izražavanje i razvoj motoričkih, emocionalnih, kognitivnih i socijalnih vještina. U fazi novorođenčeta umjetnost može imati blagotvorni utjecaj na razvoj djeteta putem vizualnih i auditivnih stimulacija. U fazi dojenčeta, umjetnost može poslužiti kao alat za istraživanje svijeta oko sebe. U fazi malog djeteta, umjetnost igra važnu ulogu u razvoju finih motoričkih vještina, kao i u razvoju jezičnih i kognitivnih sposobnosti. U predškolskoj dobi, umjetnost pruža djetetu priliku da se izrazi na kreativan način i razvije svoj identitet i likovni izričaj.

Umjetnost ima pozitivan utjecaj na motoričke vještine djece, potičući razvoj finih i grubih motoričkih sposobnosti. Također, kroz umjetnost djeca razvijaju kognitivne vještine poput opažanja, razmišljanja i pamćenja te emocionalne sposobnosti kao što su izražavanje i regulacija emocija. Uloga umjetnosti u razvoju dječje kreativnosti, imaginacije i samopouzdanja također je značajna. Kroz umjetničke aktivnosti, djeca stvaraju originalne ideje, koristeći svoju maštu i kreativnost. To potiče razvoj njihove imaginacije i pomaže im da izraze svoju jedinstvenu individualnost. Također, sudjelovanje u umjetničkim aktivnostima pruža djeci osjećaj postignuća i samopouzdanja.

U predškolskom obrazovanju, umjetničke aktivnosti imaju važnu ulogu u razvoju djece. Likovne aktivnosti, poput crtanja, slikanja, modeliranja i kolaža, pružaju djeci mogućnost da izraze svoju kreativnost i razvijaju likovni izričaj. Kroz ove aktivnosti, djeca uče različite tehnike, boje, oblike i proporcije te stvaraju vlastita umjetnička djela. Glazbene aktivnosti također igraju važnu ulogu u predškolskom obrazovanju. Djeca imaju priliku slušati različite vrste glazbe, svirati na različitim instrumentima, pjevati i sudjelovati u ritmičkim igrama. Ove aktivnosti potiču razvoj glazbenog izričaja, poboljšavaju slušne sposobnosti, ritmičku osjetljivost i razumijevanje glazbe. Djeca također razvijaju motoričke vještine kroz sviranje instrumenata i plesne igre. Kroz plesne aktivnosti djeca imaju priliku da se izraze kroz pokret i glazbu. Plesanje uz glazbu i sudjelovanje u plesnim igrama pomaže djeci u razvoju motoričkih vještina, koordinaciji, fleksibilnosti i izdržljivosti. Također, ples potiče kreativnost, izražavanje emocija i socijalnu interakciju s drugom djecom. Dramske aktivnosti, poput simboličke igre i igre pretvaranja, omogućuju djeci da se igraju, istražuju različite uloge i situacije te razvijaju

svoju maštu. Kroz dramu, djeca mogu izražavati svoje osjećaje, razumijevati tuđu perspektivu i usvajati socijalne vještine. Dramske aktivnosti također potiču verbalnu i neverbalnu komunikaciju, samopouzdanje i suradnju s drugima.

Ukratko, umjetnost ima mnoge koristi na razvoj djece predškolske dobi. Kroz umjetničke aktivnosti, djeca stječu različite vještine i sposobnosti te izražavaju svoju individualnost. U predškolskoj dobi, koje je ključno razdoblje za razvoj djeteta, potrebno je iskoristiti i pružiti najbolje prilike i obrazovanje s obzirom na njegovu visoku osjetljivost na vanjske utjecaje. Stoga je važno omogućiti djeci priliku za sudjelovanje u umjetničkim aktivnostima kao dio njihovog cjelokupnog razvoja i obrazovanja. Integracija umjetnosti u predškolsko obrazovanje pruža djetetu raznolike mogućnosti za istraživanje, izražavanje i razvoj različitih sposobnosti. Kroz likovne, glazbene, plesne i dramske aktivnosti, djeca razvijaju motoričke vještine, kognitivne sposobnosti, emocionalnu inteligenciju, kreativnost i samopouzdanje. Umjetnost potiče djetetovu maštu, izražavanje emocija, socijalnu interakciju i timski rad. Umjetničke aktivnosti osiguravaju da djeca razvijaju svoj identitet i izražavaju svoju jedinstvenost. Kroz umjetnost, djeca uče kako promatrati, razmišljati kreativno, rješavati probleme i izražavati se na različite načine. Zbog toga je ključno uključiti umjetnost u predškolsko obrazovanje kako bi se podržao cjelokupni razvoj djeteta.

Literatura:

Andrilović, V. , Čudina-Obradović, M. (1994), Psihologija odgoja i obrazovanja, Zagreb : Školska knjiga, 1994.

Balić- Smirak, A. (2010). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, 16-17(62-63), str. 2-8.

art. Encyclopaedia Britannica, mrežno izdanje. 2023. Pristupljeno 18. 1. 2023. < <https://www.britannica.com/biography/Remedios-Varo>>.

Labus, M. (2006). Filozofija moderne umjetnosti: onto-antropološki i socio-kulturni pristupi, Zagreb. str. 73.

Hegel, G. W. F. (1975). Aesthetics: lectures on fine art, Clarendon Press, Oxford

Herceg Varljen, L. , Rončević, A. , Karlavaris, B. (2010). Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi. Zagreb: ALFA d. d.

Hodges, D. A. (2002). Musicality From Birth to Five. International Foundation for Music Research

Himelrajh, V. (1959). Rad na likovnom odgoju djece. Osijek: Pedagoški centar u Osijeku.

Lehmann, A. C., Sloboda, J. A. & Woody, R. H. (2007). Psychology for Musicians: Understanding and Acquiring the Skills. New York: Oxford University Press.

Milbrath, C. Patterns of Artistic Development in Children, Cambridge, N. Y.: Cambridge University Press

Naumburg M. (1958). Art therapy: its scope and function. Illinois: Thomas,

Perić Kraljik, M. (2009). Dramske igre za djecu predškolske dobi. Osijek: Sveučilište „Josipa Jurja Strossmayera“.

Pratt, D. (1997). The musical development of the young child; Pitch, melody, and rhythm performance art. Encyclopaedia Britannica, mrežno izdanje. 2023. Pristupljeno 4. 3. 2023. < <https://www.britannica.com/art/performance-art>>.

Radoš, K. (2010), Psihologija muzike. Beograd: Zavod za udžbenike.

Smith, N. R. (1993). Experience and Art. New York: Teaching College Press

Schneider, H. , (1997). »Hegelova estetika – Metafizika i svršetak umjetnosti«, Obnovljeni život

umjetnost. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 13. 1. 2023. <[http://www. enciklopedija. hr/Natuknica. asp?ID=63162](http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=63162)>.

Fotografije:

5.1.2.Fotografija: Izvor: https://unsplash.com/photos/6NbSIxwZ3_4, 15.8.2023.

5.1.3. Fotografija: Izvor: <https://www.eberhardfaber.com/thematic-worlds/learn-to-paint/Painting-for-kindergarten-kids>. 1.9.2023.

5.1.4. Fotografija: <https://therealschool.in/blog/basic-clay-art-items-kids/>, 1.9.2023.

5.1.5. Fotografija: <https://www.thegardnerschool.com/blog/getting-crafty-for-fall-4-fall-craft-ideas-for-kids/>, 1.9.2023.

5.2.2. Fotografija: Izvor: https://assets.website-files.com/5defbfd220b40f28dec337ba/5e82541f8cf5ea74435fdb52_0402-Music-Classes_Blog.jpg, 15.8.2023.

5.2.3. Fotografija: Izvor: <https://www.istockphoto.com/photos/children-singing>, 1.9.2023.

5.3. Fotografija: Izvor: <https://desmoines.momcollective.com/wp-content/uploads/2016/09/dance-1024x556.png>, 15.8.2023.

5.4. Fotografija: Izvor: <https://www.horizoneducationcenters.org/hubfs/GettyImages-473707310.jpg>, 15.8.2023.